

**Jaarverslag
PCBO Apeldoorn
2023**

Jaarverslag
PCBO Apeldoorn
2023

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
Bestuursverslag 2023: Een Jaar van Verandering en Samenwerking.....	4
1. HET SCHOOLBESTUUR	5
1.1 Profiel.....	6
2. VERANTWOORDING VAN HET BELEID	12
2.1 Onderwijs & kwaliteit.....	13
Passend onderwijs.....	18
2.2 Personeel & professionalisering	22
Zaken in het afgelopen jaar met personele betekenis	23
2.3 Huisvesting & facilitaire zaken.....	27
Doelen en resultaten	27
Nieuwbouwprojecten	28
Eigen investeringen projecten	29
Duurzaamheid & maatschappelijk verantwoord ondernemen.....	31
2.4 Financieel beleid.....	33
Doelen en resultaten	33
Toekomstige ontwikkelingen.....	35
2.5 Continuïteitsparagraaf	38
3. VERANTWOORDING VAN DE FINANCIËN	41
3.1 Ontwikkelingen in meerjarig perspectief.....	42
3.2 Staat van baten en lasten en balans.....	43
3.3 Financiële positie.....	52
4. VERSLAG INTERN TOEZICHT	54
4.1 Samenstelling intern toezicht.....	55
4.2 Hoe het toezicht is vormgegeven	57
5. JAARREKENING 2023	58
5.1 Balans per 31 december 2023 (na resultaatbestemming)	59
5.2 Staat van baten en lasten over 2023.....	61
5.3 Kasstroomoverzicht 2023.....	62
5.4 Grondslagen voor de jaarrekening.....	63
5.5 Toelichting op de balans	67
5.6 Passiva.....	69
5.7 Verbonden partijen en model G Verantwoording subsidies.....	74
5.8 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	76
5.9 Toelichting op de staat van baten en lasten.....	77
5.10 Overige gegevens.....	87
5.11 Staat van baten en lasten van de stichting over 2023.....	87

VOORWOORD

Bestuursverslag 2023: Een Jaar van Verandering en Samenwerking

Met enthousiasme en trots presenteren wij het bestuursverslag van PCBO Apeldoorn over het jaar 2023! Ontdek wat we het afgelopen jaar hebben bereikt, welke uitdagingen we hebben overwonnen en welke plannen we hebben voor de toekomst.

Na een jaar van "pas op de plaats" in 2022, hebben we in 2023 de koers verlegd. Onze focus lag op verandering, vooruitgang en samenwerking. Samen met onze gedreven onderwijsprofessionals, nieuwsgierige kinderen en betrokken ouders werkten we aan de totstandkoming van ons nieuwe strategisch meerjarenbeleidsplan "Tijd voor samen" (2024-2028). Dit thema vormt de rode draad van ons beleid, want we beseffen dat we de maatschappelijke opgave van het onderwijs alleen samen kunnen waarmaken.

Op bestuurlijk niveau was 2023 een jaar van transformatie. Het College van Bestuur en de Raad van Toezicht kregen een nieuwe samenstelling. Daarnaast zetten we innovatieve projecten in gang, zoals het Teambased Education Model en de verkenning van een Montessori Campus. Deze projecten dragen bij aan innovatie en verandering, waarbij we nauw samenwerken met andere onderwijspartners, zowel binnen als buiten onze muren.

Een prachtig voorbeeld van die samenwerking is het nieuwe Integraal Huisvestingsplan voor Apeldoorn, dat in 2023 het licht zag. In dit plan bundelden de schoolbesturen en de gemeente Apeldoorn hun krachten om te zorgen voor optimale huisvesting van onze scholen. Een mijlpaal voor het onderwijs in Apeldoorn!

Natuurlijk waren er ook uitdagingen in 2023. De krappe arbeidsmarkt hield ons alert. Hoewel we de formatie voor 2023-2024 rond hadden, bleef het vinden van vervangers een puzzel. Dit maakte ons kwetsbaar, maar tegelijkertijd dwong het ons tot creatieve oplossingen en nieuwe manieren van werken.

We staan voor complexiteit, uitdagingen die ons uit onze comfortzone halen. Maar juist daar ontstaat ruimte voor ontwikkeling. We passen ons aan nieuwe omstandigheden aan en zoeken naar verbinding. Want we zien ook dat de samenleving steeds meer gepolariseerd raakt, en dat heeft invloed op onze scholen.

Wij willen dan ook graag onze waardering uitspreken voor al onze onderwijsprofessionals, die elke dag hun best doen om het beste onderwijs te bieden. Wij weten dat er veel van jullie wordt gevraagd, vooral in deze uitdagende tijden. Jullie moeten flexibel zijn, snel kunnen schakelen en soms lange dagen maken.

Maar wij geloven nog steeds dat werken met kinderen het mooiste is dat er is. Dat we het samen kunnen doen, in een omgeving waarin we elkaar steunen en inspireren. Wij zijn trots op jullie inzet, creativiteit en professionaliteit.

Laten we ook in 2024 samen blijven genieten van ons mooie vak en blijven bouwen aan een onderwijsomgeving waarin iedereen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelt!

Kitty ten Napel en Bas Nix
College van Bestuur PCBO Apeldoorn

PCBO

1. HET SCHOOLBESTUUR

1.1 PROFIEL

Missie, visie en kernactiviteiten

Wij zijn een christelijke onderwijsorganisatie met 25 basisscholen in Apeldoorn. Elk met een eigen karakter en identiteit, zodat kinderen en ouders bij ons altijd een school vinden die bij hen past. Onze visie en missie vormen onze gemeenschappelijke basis.

Visie

Vanuit een positief mensbeeld bouwen wij met elkaar aan onderwijs dat gericht is op het kind. Wij benaderen onzeleerlingen, medewerkers en partners vanuit een positieve, ontwikkelingsgerichte grondhouding en dragen bij aan hun welzijn en geluk in opleiding, werk en leven.

Missie

Wij bieden kinderen op onze basisscholen in Apeldoorn en omgeving betekenisvol en toekomstgericht onderwijs aan. Dit doen wij nu, morgen en de komende jaren. Vanuit onze visie en missie is onze belofte aan (toekomstige) leerlingen: "Je kindertijd – van je geboorte tot de middelbare school is niet zomaar een periode. Het is een tijd waarin je de basis legt voor de rest van je leven. Hoe je denkt. Hoe je speelt. Hoe je omgaat met anderen. Wat je droomt en ervaart. Wat je wilt bijdragen. Je bent bijzonder en je mag worden wie je bent. Wij geven je ruimte voor (persoonlijke) ontwikkeling. Met onzekaandacht, ondersteuning, kennis, ervaring en christelijke inspiratie leer je jezelf ontwikkelen, in relatie met anderen. Vanuit deze basis leer je navigeren en je weg vinden. Zo kun je jouw waardevolle bijdrage leveren aan de toekomst."

Kernwaarden

Deze vijf kernwaarden geven richting in ons werk:

Strategisch beleidsplan

“Tijd voor Samen” is de titel van ons nieuwe meerjarenbeleidsplan.

De uitdagingen waar we voor staan hebben direct invloed op de wijze waarop we ons onderwijs kunnen vormgeven. Voor de leerkracht, de onderwijsondersteuners, de school(leider) en ook voor PCBO Apeldoorn als geheel.

Die uitdagingen overstijgen het vermogen van een individuele medewerker, een enkele school en ook de grenzen van PCBO Apeldoorn. Vandaar dat ‘Tijd voor samen’ centraal staat in onze strategie voor de komende jaren. Meer samen voor alle kinderen in Apeldoorn en omgeving en meer tijd om samen te werken aan dat wat echt telt.

Binnen *“Tijd voor samen”* hebben we vijf strategische uitdagingen geformuleerd. Uitdagingen die aansluiten bij de thema’s uit ons vorige strategisch beleidsplan en deze tijd. Ook uitdagingen waarvan wij denken dat die de complexiteit van onze opgave zichtbaar maken:

- Basisvaardigheden en andere maatschappelijke thema’s
- Christelijke waarden in een veranderende wereld
- Onderwijs anders organiseren
- Gelijke kansen en zorg- en ondersteuningsvragen in school
- Innovatie, ontwikkeling en technologie

Contactgegevens

- Naam: PCBO Apeldoorn
- Bestuursnummer: 82526
- Adres: Jean Monnetpark 27, 7336 BA Apeldoorn
- Telefoonnummer: 055-5224477
- E-mail: info@pcboapeldoorn.nl
- Website: www.pcboapeldoorn.nl

Bestuur

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
Esther Kopmels	Voorzitter College van Bestuur Tot 1 januari 2024	<ul style="list-style-type: none">• Toezichthoudend bestuurslid Passend Onderwijs Apeldoorn PO (Samenwerkingsverband Apeldoorn) (tot 31 juli 2023) (onbezoldigd)• Bestuurslid Kids College Apeldoorn (tot 28 juli 2022) (onbezoldigd)• Voorzitter Stichting Onbegrijpelijk Brein (onbezoldigd)• Bestuurslid Arbeidsmarktplatform Primair Onderwijs (onbezoldigd)• Bestuurslid Vervangingsfonds Participatiefonds (VfPf) (onkostenvergoeding naar PCBO Apeldoorn)• Toezichthouder Jordan Montessori Lyceum Utrecht (bezoldigd)
Jan Boomsma	Lid College van Bestuur Tot 1 mei 2023	<ul style="list-style-type: none">• Jeugdouderling PG Harderwijk (onbezoldigd)• Lid bestuur New Tech Park Apeldoorn (tot 1 mei 2023) (onbezoldigd)
Kitty ten Napel	Lid College van Bestuur Vanaf 1 juni 2023	<ul style="list-style-type: none">• Toezichthoudend bestuurslid Passend Onderwijs Apeldoorn PO (Samenwerkingsverband Apeldoorn) (per 1 augustus 2023) (onbezoldigd)

Organisatiestructuur

PCBO Apeldoorn wil onderwijs bereikbaar maken voor alle kinderen in Apeldoorn en omgeving. Onze scholen zijn daarom het middelpunt van onze organisatie

Een overzicht van al onze scholen

De (Gemeenschappelijke) Medezeggenschap

Wij vinden het belangrijk dat ouders en medewerkers meepraten en meedenken in onze organisatie. Dat is formeel georganiseerd in de medezeggenschap. Iedere school heeft een Medezeggenschapsraad (MR) en PCBO Apeldoorn heeft een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR).

GMR-leden onderhouden contacten met alle scholen en blijven zo goed in verbinding met hun 'achterban'. Twee keer per jaar gaat (een delegatie van) de GMR in gesprek met (leden van) het College van Bestuur. Voor het jaarverslag van de GMR verwijzen we u naar de website van PCBO Apeldoorn.

Horizontale dialoog en verbonden partijen

Organisatie of groep	Hoofd functie
Samenwerkingsverband passend onderwijs	Met het samenwerkingsverband geven wij beleidsmatig verder vorm en inhoud aan passend onderwijs. Vanuit het samenwerkingsverband krijgen onze scholen hulp van orthopedagogen, psychologen, onderwijsdeskundigen en maatschappelijk werkers bij het beantwoorden van specifieke ondersteuningsvragen van leerlingen.
Kinderopvangcentra zoals Partou, Dok13, 'MAM's Kinderopvang en Bixo	Met kinderopvangcentra werken onze scholen aan een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen van 0 tot 4 jaar, voor en na schooltijd.
PO-Raad	PCBO Apeldoorn is lid van de PO-Raad en heeft zitting in de arbeidsvoorwaardencommissie.
Centrum voor Jeugd en Gezin	Er is intensieve afstemming en ketensamenwerking om kinderen met ondersteuningsvragen en hun gezinnen de juiste zorg te bieden.
Kids College Apeldoorn	Kids College ondersteunt ons bij extra aandacht voor studiekeuze en oriëntatie op beroepen voor groepen leerlingen die hier (extra) behoefte aan hebben
Leerplein055, Veluwe Onderwijsgroep, Onderwijsspecialisten, Christelijk Speciaal Onderwijs	Met deze collega-onderwijsinstellingen werken we in Apeldoorn intensief samen om bijvoorbeeld het lerarentekort en onderwijsachterstanden tegen te gaan en passend onderwijs steeds beter vorm te geven voor alle kinderen in Apeldoorn en omgeving.
Pabo's, ROC's	PCBO Apeldoorn heeft met 5 hogescholen en 1 ROC een samenwerkingsovereenkomst gesloten in het kader van Samen Opleiden.

Klachtenbehandeling

Door open en constructieve communicatie waarin ruimte is voor feedback en opbouwende kritiek, proberen wij klachten te voorkomen. Natuurlijk kan het desondanks zijn dat een leerling, ouder, medewerker of samenwerkingspartner een klacht heeft. In onze klachtenregeling staat hoe je een klacht indient en hoe wij daarmee omgaan.

Elke school heeft een vertrouwenspersoon en ook als stichting hebben wij die. De functie van vertrouwenspersoon voor de stichting hebben wij extern belegd. Onze vertrouwenspersonen werken volgens de richtlijnen van de Landelijke Klachtencommissie. We nemen klachten serieus en proberen tot een oplossing te komen.

Vertrouwenspersoon

Onze vertrouwenspersoon kreeg in 2023 elf meldingen, waarvan er tien van ouders kwamen en een van een medewerker. Deze meldingen waren verspreid over acht verschillende scholen. Alle betrokkenen kregen rechtstreeks advies van de vertrouwenspersoon. Vijf van de elf meldingen van ouders zijn doorverwezen naar de klachtbemiddelaar van PCBO Apeldoorn. Meer informatie over de klachtenregeling vindt u op onze website.

Juridische structuur en inrichting van de governance

PCBO Apeldoorn is een stichting met een College van Bestuur (CvB) en een Raad van Toezicht (RvT). Beiden zijn ook CvB en RvT van de stichting PCKO - in het verleden opgericht met als doel de kinderopvang en buitenschoolse opvang op de PCBO-scholen te organiseren in samenwerking met partners in de kinderopvang.

Het streven was om de kinderopvang in de toekomst in eigen beheer te organiseren. Dit is losgelaten en in 2022 is het besluit genomen door CvB en RvT duurzaam met een beperkt aantal partners samen te gaan werken. Hierdoor ontbreekt de verdere noodzaak een aparte stichting in stand te houden. PCBO Apeldoorn kan deze taak, die in de WPO (Wet op het primair onderwijs) is vastgelegd, prima zelf uitvoeren. Het CvB van PCKO en PCBO Apeldoorn heeft dan ook het besluit genomen PCKO op te heffen en de taken ervan over te hevelen naar PCBO Apeldoorn. De stichting PCKO is per 1 januari 2023 ontbonden.

Code Goed Bestuur

In de Code Goed Bestuur in het primair onderwijs zijn basisprincipes vastgelegd rond professionaliteit van bestuurders, toezichthouders en managers in het primair onderwijs. PCBO Apeldoorn hanteert en handhaaft de code binnen de RvT en het CvB. Wij evalueren ons handelen periodiek aan de hand hiervan, zoals in het verslag van de Raad van Toezicht is beschreven.

2. VERANTWOORDING VAN HET BELEID

2.1 ONDERWIJS & KWALITEIT

PCBO Apeldoorn wil verrijkend en verdiepend onderwijs bieden, waarbij we streven naar een open, veilig leerklimaat, waarin je fouten mag maken, waarin je wordt uitgedaagd om te leren en daarbij verantwoordelijkheid durft te nemen voor jouw eigen leerproces. Dit geldt zowel voor onze leerlingen als voor onze medewerkers.

Eigenaarschap is voor ons een belangrijk element in onze professionele cultuur. In onze visie op onderwijskwaliteit neem je verantwoordelijkheid en leg je verantwoording af over je werk en je eigen professionele ontwikkeling. Ons handelen spiegelen we dan ook uiteindelijk aan de basis van onze organisatie: onze kernwaarden. Daarop is eenieder binnen PCBO Apeldoorn aanspreekbaar. Onze missie, visie en ons (strategisch) beleid zijn immers gebouwd op deze waarden en zij vormen van daaruit kaders voor ons handelen op school en bovenschools.

We volgen in onze visie op onderwijskwaliteit het pleidooi van de Nederlandse pedagoog en hoogleraar Gert Biesta om in ons onderwijs aan te sluiten op zowel kwalificatiedoelen als socialisatie en persoonlijkheidsvorming. Systematisch werken aan onderwijskwaliteit is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat wij goed, passend onderwijs bieden. Dat betekent dat we beleid, ambities en doelen formuleren, de goede dingen doen en evalueren of de doelen daarmee zijn bereikt. Daarbij leggen we de nadruk op werken vanuit de basis. Die basis van kwaliteit dient allereerst op orde te zijn op elke school. Voorbeelden hiervan zijn: bieden van een effectieve instructie en adequaat formatief handelen.

Zicht op onderwijskwaliteit

Om zicht te houden op die basis, de onderwijskwaliteit van onze scholen, zorgen we voor continue, systematische en cyclische aandacht voor bepalen, bewaken en verbeteren van de kwaliteit van ons onderwijs. We werken met de PDCA-cyclus (plan-do-check-act) van Deming. Op elk niveau willen we deze cyclus terugvinden in ons handelen: in schoolplannen, jaarplannen en ook in individuele handelingsplannen van leerlingen. Vragen die centraal staan in onze evaluaties: "Wat zie ik? Wat vind ik daarvan? Welke acties onderneem ik?"

We maken gebruik van diverse instrumenten om zicht te houden op de onderwijskwaliteit:

- Elke school maakt, op basis van het schoolplan, een jaarplan waarin concrete doelen zijn geformuleerd. Het College van Bestuur voert om de zes weken gesprekken met iedere directeur om de voortgang van het jaarplan van de scholen te bespreken. Dit gebeurt aan de hand van een gestandaardiseerd document (schoolkaart) waarin de school zichzelf beoordeelt (in samenspraak met de staf via onder meer de scholenscan) op de thema's onderwijs, personeel, huisvesting en financiën.
- Onze scholen werken cyclisch met behulp van het programma Mijn Schoolplan. Hierin vertalen ze de doelen uit het schoolplan naar het jaarplan, evalueren deze periodiek en stellen - waar nodig - bij.
- Scholen werken met kwaliteitskaarten (WMK). Dit helpt hen de kwaliteit van hun school te meten aan de hand van vooraf vastgestelde thema's.
- Naar aanleiding van onder andere tussen- en eindopbrengsten (via IEP-LVS), vervolgsuccessen, resultaten met betrekking tot onder meer sociale veiligheid en tevredenheidspeilingen stellen onze scholen een schoolrapportage op. Die delen ze met het bestuur. Hierin staan de behaalde resultaten ten opzichte van de geformuleerde ambities en welke acties nodig zijn om de doelstellingen te behalen. De scholen nemen deze acties op in hun jaarplan.
- Jaarlijks wordt een bestuursrapportage opgesteld met daarin ontwikkelingen ten aanzien van onder meer opbrengsten en sociale veiligheid, resultaten die voortkomen uit zelfevaluaties van scholen en tevredenheidsonderzoeken. De bestuursrapportage wordt besproken met onder andere de Raad van Toezicht.

- Eenmaal per vier jaar wordt een waarderende audit uitgevoerd op elke school. Een team van getrainde directeuren, intern begeleiders en leerkrachten bezoekt de school een dag en geeft de school een beeld terug van de waargenomen schoolontwikkeling. Zie verder onder het kopje 'Waarderende audits' op pagina 15

Het bestuur werkt aan onderwijskwaliteit door middel van:

- Werken in themagroepen (vanaf 1 augustus 2023 projectgroepen) waarin beleidsvoorstellen worden voorbereid om de onderwijskwaliteit te versterken. Gemaakte afspraken worden vastgelegd in beleidsstukken en eventueel kwaliteitskaarten (in WMK (= Werken Met Kwaliteit). Deze afspraken worden periodiek geëvalueerd.
- Invoeren van nieuwe lerende netwerken (onder andere: jonge kind, BOUW!, aandachtsfunctionarissen en rekenen) en borgen van al bestaande netwerken (onder andere intern begeleiders en hoogbegaafdheid) waarin leren van en met elkaar centraal staat.
- Een jaarlijkse set met ontwikkelafspraken die de school aan het College van Bestuur voorlegt in het managementcontractgesprek. Hierin wordt het jaarplan besproken en worden de ambities voor dat schooljaar vastgelegd.
- Gesprekscyclus waarmee het bestuur de ontwikkeling van scholen volgt. Dit gebeurt zowel met persoonlijke gesprekken met de directeur, als via een daartoe ontwikkelde schoolkaart. De schoolkaart wordt regelmatig doorgenomen en betreft de brede ontwikkeling van elke school.
- Creëren van een open feedbackcultuur, onder andere door implementatie van persoonlijke en professionele ontwikkeling met de tool MEplusU en het leiderschapsprogramma voor directeuren.

Verantwoording

Onze scholen leggen verantwoording af aan het bestuur, de inspectie van het onderwijs en aan hun eigen omgeving (ouders, MR, etc.). Als bestuur leggen we verantwoording af aan de inspectie van het onderwijs, de Raad van Toezicht en onze eigen omgeving (personeel, GMR etc.).

De informatie waarover verantwoording wordt afgelegd is via verschillende manieren toegankelijk:

- In de schoolgids;
- In Vensters PO;
- Op de website van de scholen en van het bestuur;
- In het schoolondersteuningsprofiel van de school;
- In de bestuursrapportage met daarin een integrale verantwoording aan de Raad van Toezicht.

Voortgangsgesprekken

Het College van Bestuur voert om de zes weken gesprekken met directeuren (en teams) aan de hand van een vaststaande cyclus. In het managementcontractgesprek aan de start van het schooljaar bespreken directeur en CvB de doelstellingen voor het komende schooljaar. In de vervolggelassen wordt gereflecteerd op de voortgang van deze doelstellingen. Op deze wijze wordt op open wijze verantwoording afgelegd over de ontwikkeling van de school.

Waarderende audits

In 2020 zijn we gestart met waarderende (interne) audits. In 2021 hebben die verder vorm gekregen en in de jaren daarna zijn zij uitgevoerd en doorontwikkeld. Onze audits hebben verschillende doelstellingen. Het voornaamste is dat PCBO Apeldoorn ze gebruikt als belangrijk kwaliteitsinstrument om de stand van zaken van ontwikkelprocessen in de school te meten.

We werken volgens het AI-model, waarin de '4 D's' centraal staan:

- Discovery: Wat is de huidige situatie?
- Dream: Waar wil de school naar toe?
- Design: Hoe moet dat eruitzien? (Plan van aanpak)
- Deliver: Uitvoeren.

Het auditteam bevraagt de school op de onderdelen Discovery, Dream en Design. Op basis van dat onderzoek ontstaat een beeld van de ontwikkelingsfase waarin de school zich bevindt en welke stappen de school kan zetten om zich verder te ontwikkelen.

Met behulp van de auditrapportage kan de school verantwoording afleggen aan het bestuur. Een belangrijk neveneffect van dit kwaliteitsinstrument is leren van en met elkaar; het auditteam fungeert als een lerend netwerk.

In 2023 heeft het auditteam, volgens de cyclus van vier jaar, zeven van onze scholen bezocht. Daarnaast is er in 2023 ingezet op professionalisering van onze auditoren.

Doelen en resultaten

PCBO Apeldoorn stelt zich jaarlijks doelen, gebaseerd op het strategisch beleidsplan en de evaluatie van het voorgaande jaarplan. Door corona kende een aantal doelen uit voorgaande jaren beperkte voortgang. We hebben daarom besloten het strategisch beleidsplan een jaar te verlengen, zodat op de volgende doelen voortgang kon worden geboekt:

- De basiskwaliteit is op alle scholen op orde;
- Scholen hebben zicht op hun onderwijskwaliteit;
- Efficiënte en effectieve inzet van middelen voor passend onderwijs;
- Verdere versterking van de samenwerking tussen scholen en externe (zorg)partners;
- Bevordering van kansengelijkheid door een kansrijke adviesprocedure VO;
- Ontwikkeling van interne netwerken;
- Scholen ontwikkelen zich tot integrale kindcentra;
- Doorontwikkeling van de interne auditstructuur.

In de volgende paragraaf doen we in samenhang verslag over de gedane inspanningen.

Anders organiseren

Door het toenemende lerarentekort zullen we het onderwijs in de toekomst anders moeten organiseren. De themagroep 'anders organiseren' heeft eerder ontwikkelde scenario's uitgewerkt op basis van praktijken op onze scholen.

De werking van een aantal van deze scenario's (vijf scholen) is door een externe partner onderzocht op succesfactoren. Daarnaast heeft, in het voorjaar van 2023, een delegatie van PCBO Apeldoorn samen met Hogeschool Saxion en collega's van besturen uit Twente en Stedendriehoek een studiereis gemaakt naar de Arizona State University (ASU).

Tijdens deze reis zijn scholen bezocht en hebben we met elkaar geleerd op welke manier de Next Educational Workforce (NEW) een rol kan spelen in het anders organiseren van het onderwijs op onze scholen.

In 2023 hebben we het thema 'anders organiseren van onderwijs' expliciet verankerd in ons nieuwe strategische meerjarenbeleidsplan 2024–2028. Structurele oplossingen zijn gelegen in samenwerken op regionaal niveau, om onderwijs en arbeidsmarkt zo te beïnvloeden dat er meer onderwijsprofessionals worden opgeleid met een hoge kwaliteit en om actief scholen te stimuleren vanuit een teamgerichte visie het onderwijs te organiseren.

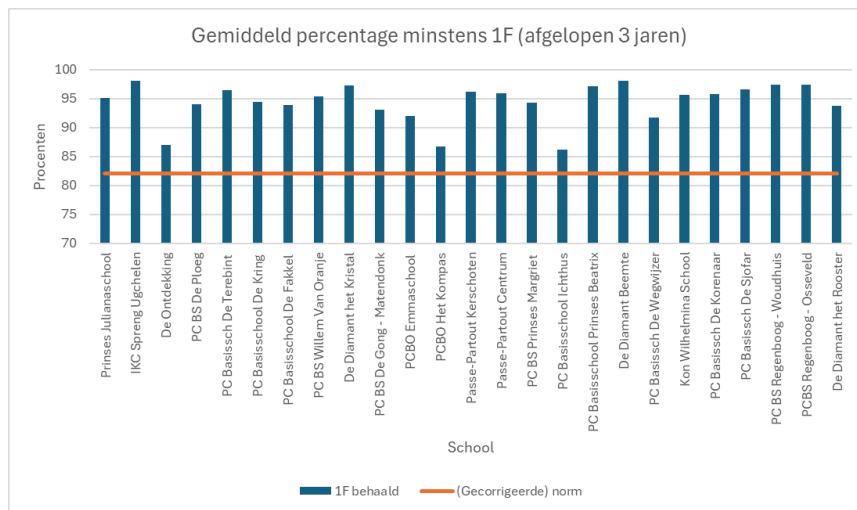
In 2023 hebben diverse groepen het, vaak tijdelijk maar helaas soms ook langer, zonder eigen leerkracht moeten stellen. Deze ontwikkeling is een risico voor de kwaliteit van het onderwijs op de betreffende scholen. PCBO Apeldoorn wil er alles aan doen om de gevolgen hiervan zoveel mogelijk te beperken.

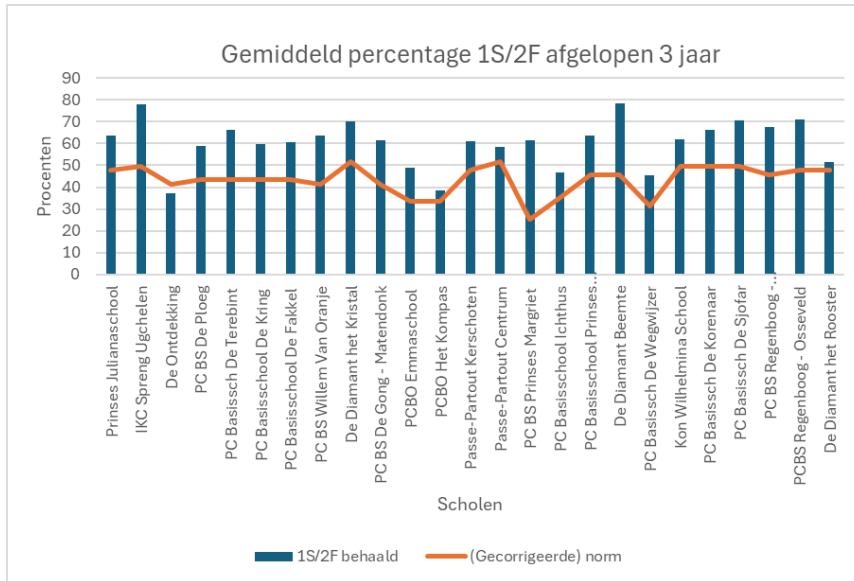
Onderwijsresultaten

Onze scholen brengen jaarlijks de leeropbrengsten in brede zin in kaart. Die delen zij met kinderen, ouders en andere stakeholders. Lees hierover meer op de scholenwebsites en op Scholenopdekaart.nl.

In dit bestuursverslag rapporteren we alleen over de eindopbrengsten van de jaarlijkse eindtoets, waarvoor onze scholen de IEP-eindtoets gebruiken. Deze eindtoets laat zien op welke niveau de desbetreffende leerling scoort. Dit wordt in kaart gebracht aan de hand van de zogenaamde referentieniveaus. Voor het basisonderwijs geldt het referentieniveau 1F als fundamenteel niveau en 1S als streefniveau voor kinderen die meer aankunnen.

De onderstaande grafiek geeft de gemiddelde resultaten op de IEP-eindtoets over de afgelopen drie jaar weer. Na de behaalde resultaten in 2023 op de IEP-eindtoets scoren alle scholen boven de signaleringswaarde 1F en 95,8% van de scholen scoort boven de (gecorrigeerde) signaleringswaarde 1S. 29% van de scholen scoort boven het landelijk gemiddelde op 1F en dit geldt voor 54% van de scholen op 1S. Alle scholen analyseren hun resultaten en beschrijven welke acties nodig zijn om hun doelen te behalen.

IEP-leerlingvolgsysteem

In 2023 is gestart met de implementatie van het IEP-leerlingvolgsysteem (IEP-LVS). Alle scholen van PCBO Apeldoorn werken vanaf het schooljaar 2023-2024 met IEP-LVS als onafhankelijk instrument om de ontwikkeling van kinderen en de kwaliteit van lesgeven te monitoren.

Twee keer per jaar zullen alle kinderen in groep 3 t/m 8 hiermee worden getoetst. De resultaten worden na elke afname grondig geanalyseerd en besproken binnen de eigen teams, de afdeling onderwijskwaliteit en kinderopvang (OK&K) en met het College van Bestuur (CvB). Waar nodig worden afspraken gemaakt over passende interventies.

Inspectie

De inspectie heeft in 2023 een kwaliteitsonderzoek (steekproef) gedaan op één school. De kwaliteit van het onderwijs op deze school is beoordeeld als voldoende.

Op een van onze scholen is in 2023 het themaonderzoek 'Kwaliteit van extra ondersteuning in het funderend onderwijs' uitgevoerd. Daarnaast is er op één andere school het stelselonderzoek 'Kwaliteit van Vroegschoolse Educatie' uitgevoerd.

Ondanks het feit dat beide onderzoeken geen beoordelend karakter kennen, was vanuit de feedback van de inspecteur op te maken dat beide scholen meer dan voldoende voldeden aan de onderzochte (delen van) standaarden. Resultaten van beide onderzoeken worden verwerkt in *De Staat van het Onderwijs*, een verslag dat de inspectie van onderwijs jaarlijks publiceert.

PASSEND ONDERWIJS

In het kader van passend onderwijs willen wij een passend curriculum aanbieden aan al onze leerlingen, zodat alle kinderen de kerndoelen kunnen behalen. Dat betekent dat we een aanbod bieden dat voldoet aan de brede ontwikkeling van kinderen. Naast taal, rekenen en actief burgerschap besteden we aandacht aan onder andere bewegen, kunst en cultuur en wereldoriëntatie.

We stemmen ons onderwijsaanbod af op de leerlingenpopulatie; hebben we bijvoorbeeld relatief veel kinderen met een NT2-achtergrond, dan zorgen we voor een breed taalaanbod. Hebben we een grote groep leerlingen met een HB-profiel, dan zorgen we dat het aanbod daarop is aangepast. Door de leerlingenpopulatie in beeld te houden, kunnen we ons aanbod aanpassen als dat nodig is.

Passend onderwijs voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften

Wij proberen kinderen passend onderwijs te bieden, ook als zij iets extra's nodig hebben voor een optimale ontwikkeling. Vaak kunnen we, door op tijd in te spelen op signalen over een mogelijk stagnerende ontwikkeling, inzet van extra of specialistische ondersteuning later voorkomen.

'Preventief werken' is dus het sleutelbegrip om zoveel mogelijk kinderen in hun eigen buurt of wijk passend onderwijs te bieden. Lichte ondersteuningsmiddelen worden zoveel mogelijk preventief en waar nodig curatief ingezet. De zorgplichtcoördinator heeft een belangrijke rol in de begeleiding van kind, ouders en scholen op het moment dat een reguliere basisschool geen passende plek (meer) kan bieden. De zorgplichtcoördinator regelt dan de zoektocht naar een andere reguliere basisschool of adviseert bij de aanvraag van een toelaatbaarheidsverklaring voor speciaal (basis)onderwijs.

In 2023 heeft de zorgplichtcoördinator ook een belangrijke rol gespeeld in de plaatsing van gevluchte kinderen uit Oekraïne. Dankzij de goede samenwerking – ook met het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs en de zorgcoördinatoren van de twee andere grote schoolbesturen in Apeldoorn – zitten kinderen sneller op een passende plek.

Nationaal Programma Onderwijs

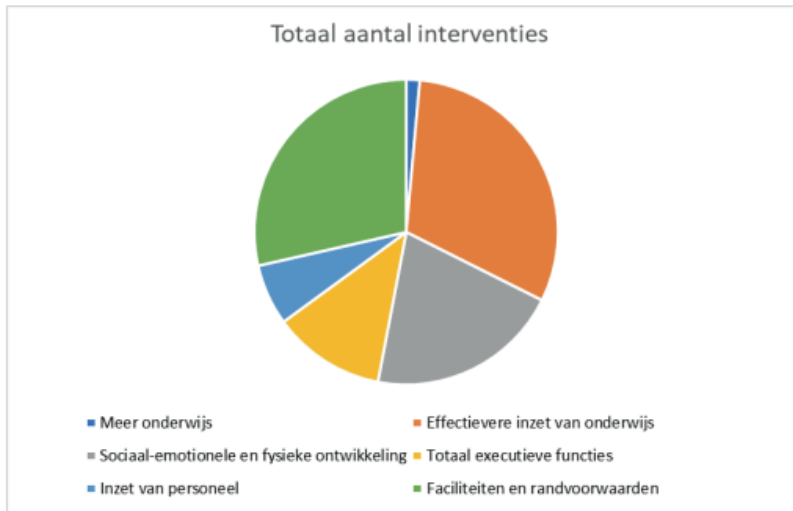
Begin 2021 heeft het toenmalig kabinet het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) gepresenteerd. Met dit omvangrijke programma voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs, inhalen en compenseren van vertraging, wordt in de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 totaal een bedrag van in totaal 8,5 miljard euro beschikbaar gesteld, waarvan 5,8 miljard euro voor het funderend onderwijs.

Voor het schooljaar 2021-2022 is het bedrag in het reguliere basisonderwijs 701,16 euro per leerling en voor het schooljaar 2022-2023 500 euro per leerling. Deze bedragen worden nog verhoogd met een aanvulling voor scholen die een achterstandsscore hebben. Voor het kalenderjaar 2023 bedraagt de bekostiging voor NPO in totaal 2.273.000 euro.

Alle schoolteams hebben bij de start van het NPO-programma een schoolscan gemaakt ter inventarisatie van de opgelopen achterstanden. Vervolgens hebben zij op de scholen plannen uitgewerkt voor de besteding van de tijdelijke middelen.

Deze plannen hebben formeel de instemming van de MR op de betreffende school gekregen. Het voert te ver alle interventies op schoolniveau hier te benoemen. Deze zijn te vinden in de NPO-plannen van de afzonderlijke scholen.

Interventies liggen vooral op het terrein van verbetering van onderwijs en leren van kinderen door scholing, professionalisering en verbetering van de faciliteiten, ondersteuning in de klas door onderwijsprofessionals, ondersteunen van de bestuursfuncties en werken aan socialisatie en een positief pedagogisch klimaat. Onderstaande grafiek geeft een beeld van de interventies op onze scholen.

De interventies zorgen ervoor dat individuele begeleiding, om leerlingen opgelopen achterstanden te laten inhalen, beter mogelijk is. Op kind- en groepsniveau zien we in verschillende scholen positieve effecten op de leerprestaties. Dit is niet op elke school in elke groep het geval.

We zien namelijk tegelijkertijd dat het tekort aan leerkrachten het moeilijk maakt de continuïteit van het onderwijs te waarborgen. Waar kinderen ons onderwijs het hardst nodig hebben, raakt dit lerarentekort ook hard. Dit zorgt ervoor dat het effect van de NPO-interventies niet goed te bepalen is. Het lerarentekort is immers een intermediairende factor.

Over het algemeen kunnen we wel stellen dat interventies, gericht op het welbevinden van leerlingen, effect hebben. De volgende interventies zijn ingezet:

- Interventies om extra personeel aan te trekken
- Interventies op faciliteiten en randvoorwaarden. Denk aan versterking van:
 - De professionele cultuur;
 - De afdeling onderwijskwaliteit;
 - De lerende cultuur binnen de organisatie.

In 2023 is 1.777.000 euro besteed vanuit de NPO-middelen, waarvan 225.000 euro (13 procent) aan extern personeel en 170.000 aan materiële posten (10 procent).

Niet-bestede NPO-middelen kunnen tot en met 31 juli 2025 (schooljaar 2024/2025) worden ingezet. Deze niet-ingezette NPO-middelen worden aan het einde van het kalenderjaar gereserveerd in een zogenoemde bestemmingsreserve NPO. Per 31 december 2023 is de hoogte van deze bestemmingsreserve 2,5 miljoen euro.

Regeling bijzondere bekostiging professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders

Met ingang van schooljaar 2021-2022 is een deel van de prestatieboxmiddelen toegevoegd aan de lumpsumfinanciering. Het andere deel is opgenomen in de bijzondere bekostiging "Professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders". Het grootste deel van deze middelen wordt ingezet op schoolniveau.

Vanaf medio 2022 is PCBO Apeldoorn een collectief leiderschapstraject gestart met al haar schoolleiders. De GMR is meegenomen in deze ontwikkeling. Het doel is blijvend ontwikkelen en stimuleren van schoolleiders zodat hun kennis en vaardigheden blijven aansluiten bij wat nodig is in een steeds complexere omgeving en krachtenveld. Dit traject is in 2023 voortgezet. Zie verdere beschrijving van dit traject in paragraaf 2.2.

Binnen PCBO Apeldoorn is het stadium van de school- en teamontwikkeling en van de eisen die de doelgroepen in de scholen impliciet stellen verschillend. Voor de inzet van deze middelen is steeds aansluiting gezocht bij het jaarplan van de school en de speerpunten die naar voren kwamen uit de analyse van de opbrengsten. Dit betekent dat, in het algemeen, de nadruk met name ligt op werken aan structurele verbetering vanuit de leerlijnen en differentiatie.

Sociale veiligheid

Vanuit de visie en onze ambities beschrijven we hoe wij kijken naar de ontwikkeling van kinderen. Naast kwalificatiedoelen zijn socialisatiedoelen en persoonsvorming minstens even belangrijk. Onze scholen besteden daarom veel aandacht aan sociale ontwikkeling, het veiligheidsaspect en het welbevinden op school. Dit doen zij door middel van de Kanjertraining, Positive Behavior Support (PBS) of een andere methodiek.

Om tijdig te signaleren en te interveniëren, worden de sociale veiligheid en de sociaal-emotionele ontwikkeling jaarlijks op schoolniveau gemonitord en geëvalueerd. Op stichtingsniveau worden de resultaten hiervan inzichtelijk gemaakt in de schoolrapportages. Waar nodig worden interventies ingezet om de resultaten te verbeteren. Het onderwerp sociale veiligheid is tijdens de schoolgesprekken met de afdeling OK&K en de gesprekken met het CvB een vast onderwerp van gesprek en verantwoording.

Onze lerende cultuur is ook in 2023 onderwerp van aandacht binnen ons bestuur geweest. De bestaande lerende netwerken zijn voortgezet en er zijn nieuwe netwerken opgezet (jonge kind, rekenen, aandachtsfunctionarissen, BOUW!).

Daarnaast is collectief gewerkt aan een manier om meer van en met elkaar te leren. Directeuren en intern begeleiders zijn een aantal keer in kleine groepen bij elkaar gekomen om naar aanleiding van thema's, dilemma's of leervragen van en met elkaar te leren. We blijven hieromtrent op school- en bovenschools niveau initiatieven ontwikkelen. Om werken aan de lerende organisatie duurzaam te borgen binnen PCBO Apeldoorn is er een leiderschapstraject voor onze directeuren gestart. Systeemleiderschap en werken in en aan een lerende organisatie zijn hierin belangrijke thema's. Dit sluit aan bij leren in netwerken en scholenclusters. Zo wordt leren binnen en buiten de school aan elkaar verbonden.

Ondersteuning van hoogbegaafde kinderen

In onze basisscholen zetten we in op een zo passend mogelijk onderwijsaanbod in de eigen basisschool. Veel scholen hebben naast het compacten (een ingekorte basisleerlijn voor een leerling die meer uitdaging nodig heeft) en verrijkingsaanbod in de groep een eigen interne voorziening.

Voor leerlingen voor wie het bovengenoemd aanbod van de basisschool niet voldoende is, is er de bovenschoolse plusvoorziening. Deze voorziening, met meerdere aanpakken, is bedoeld voor de meer- en

hoogbegaafde leerlingen van de groepen 5 tot en met 8. Leerlingen van deze doelgroep bezoeken één of twee dagdelen de bovenschoolse plusgroepen op locatie Regenboog Osseveld (Apeldoorn-Oost) én De Wegwijzer (Apeldoorn-West).

In 2022 is de doelgroep uitgebreid naar leerlingen van groep 4 tot en met 8. Dit is in 2023 gecontinueerd. Behalve een impuls geven aan onze bovenschoolse plusvoorziening is in 2022/2023 ingezet op de professionalisering rondom begaafdheid.

Tessa Kieboom heeft een lezing gegeven voor medewerkers van PCBO Apeldoorn, de HB-specialisten hebben gezamenlijk een training gevolgd, enkele HB-specialisten hebben de internationale European Council for High Ability-conferentie bezocht en er zijn e-learningmodules over autonomie en gedrag aangeboden.

Onze HB-specialisten zijn in 2023 drie keer in een lerend netwerk HB bijeengekomen om uit te wisselen, elkaar te inspireren en samen te werken aan de onderwijskwaliteit voor meer- en hoogbegaafde leerlingen.

Kansengelijkheid

Om kansengelijkheid te bevorderen is in 2022 de adviesprocedure PO-VO opnieuw geëvalueerd. We hebben geconcludeerd dat we nog niet tevreden zijn, alhoewel meer kansrijk is geadviseerd en heroverwogen. Er zijn afspraken gemaakt voor de advisering in 2023.

In 2023 zijn de resultaten rondom de verwijzingen naar het VO, het aantal heroverwegingen en de plek binnen het VO na drie jaar expliciet onderwerp van gesprek geweest in de overleggen met OK&K. Verantwoording over dit onderwerp is inmiddels geborgd in de schoolrapportages die scholen jaarlijks maken.

We kunnen constateren dat het percentage scholen dat passende adviezen geeft is toegenomen in vergelijking met 2022, deze ontwikkeling willen we vasthouden. De vijf OAB-scholen (onderwijschters-tandsbeleidsscholen) experimenteren met verlengde schooldagen in een of meerdere groepen om de kansengelijkheid te bevorderen.

IKC-ontwikkeling

Onze scholen ontwikkelen zich verder richting (Integrale) Kind Centra ([I]KC). Om ze zicht te geven op waar ze staan en ze te stimuleren zich verder te ontwikkelen is in 2021, ter verdieping van het handboek IKC, de IKC-kaart geïntroduceerd.

Op basis hiervan maken scholen de fase waarin ze zich bevinden inzichtelijk. Dit is onderdeel van het managementcontractgesprek met het CvB. Daar waar verdere ontwikkeling nodig is, worden op IKC- / schoolniveau afspraken gemaakt. In 2022 is de nieuwe functie 'medewerker doorgaande leerlijnen' gestart. Vanuit deze functie is in 2023 het beleid rondom Kinderopvang en [I]KC's verder ontwikkeld en vormgegeven [onder andere contractstructuren en huurberekeningen].

In 2023 zijn we binnen PCBO Apeldoorn het proces gestart om van zeven preferred suppliers te komen tot vier kernpartners die binnen onze stichting intensief gaan samenwerken met elkaar, met onze scholen en met het bestuur om de ontwikkeling van [I]KC's op zoveel mogelijk van onze scholen ook echt gestalte te geven.

In het najaar van 2023 hebben we dit proces afgerond en zijn Bixo, MAM'S Kinderopvang, Partou en DOK13 onze vier kernpartners. Naast de vier kernpartners zijn er ook nog andere KOV-aanbieders aan onze scholen verbonden. Met alle aanbieders onderhouden we nauwe contacten en werken we goed samen.

2.2 PERSONEEL & PROFESSIONALISERING

Doelen en resultaten

PCBO Apeldoorn zet zich al jaren in om een topwerkgever te zijn. Dit doen we door elkaar te kennen en te zien en door ruimte en vertrouwen te geven. Vanuit dit topwerkgeverschap hebben we in 2023 gewerkt aan de volgende zaken:

- De *Employee Journey* is voor het merendeel uitgewerkt. Dat betekent dat de reis die een medewerker aflegt vanaf het moment van solliciteren in kaart is gebracht. Hierbij is het werving-en-selectieproces gedigitaliseerd. De website [Werkenbijpcboapeldoorn.nl](https://werkenbijpcboapeldoorn.nl) is ontwikkeld, om het proces van solliciteren voor kandidaten te vergemakkelijken;
- Onder de stagiairs heeft een inventarisatie plaatsgevonden naar wat zij als positieve en verbeterpunten aanmerken;
- Ten aanzien van de krapte op de arbeidsmarkt is de focus gericht op toename van het aantal zij-instromers en de ontwikkeling van onderwijsondersteunend personeel naar leraar. Er is meer begeleiding ingezet voor zij-instromers en starters.

In 2023 is op het gebied van de ontwikkeling en professionalisering van medewerkers aan de volgende doelen gewerkt:

- Doorontwikkeling professionele cultuur via de methode ME+U;
- Ontwikkeling en professionalisering van schoolleiders; het intern ontwikkelingsaanbod;
- Bevordering van duurzame inzetbaarheid;
- Uitvoering Risico-Inventarisatie & -Evaluatie.

In de volgende paragrafen doen we verslag van onze inspanningen.

Toekomstige ontwikkelingen

De krapte op de arbeidsmarkt heeft zijn effect op het onderwijs en op de medewerkers die dit onderwijs verzorgen. Dit betekent dat we steeds meer kijken naar hoe we ons onderwijs anders kunnen organiseren. In 2023 hebben enkele scholen hierin al stappen gezet. Soms vanuit een duidelijke visie, soms ingegeven door een tekort aan medewerkers.

Dit heeft onherroepelijk zijn uitwerking op de inzet van medewerkers en daarmee ook op de vaardigheden die van hen worden gevraagd, bijvoorbeeld werken in grotere teams met meerdere professionals. Hoe ben je als leerkracht de regisseur van het onderwijsleerproces, welke rol vervul je daarin en welke vaardigheden zijn daarbij nodig? Dit behoeft aandacht aan de organisatorische én aan de inhoudelijke kant (competenties en vaardigheden). Duidelijk is dat deze situatie zich de komende jaren voortzet en vraagt om een andere benadering van de manier waarop we ons onderwijs organiseren.

Wij proberen schaarste zoveel mogelijk te beperken door een goede arbeidsmarktstrategie- en communicatie. Bovendien investeren we veel in binden en boeien van onze medewerkers om vertrek en uitval te voorkomen. Ook stimuleren we persoonlijke groei en werken we aan een krachtige organisatiecultuur met de methode Me+U.

ZAKEN IN HET AFGELOPEN JAAR MET PERSONELE BETEKENIS

Doorontwikkeling van onze professionele cultuur

Met inzet van de methode ME+U stimuleren we persoonlijke groei en werken we aan een krachtige organisatiecultuur. Deze methode helpt onze medewerkers inzicht te krijgen in drijfveren, ontwikkel-potentieel, de impact die zij willen realiseren en hoe ze feedback ontvangen en geven.

ME+U helpt ook om binnen PCBO Apeldoorn een meer gemeenschappelijke taal te ontwikkelen, wat het gemakkelijker maakt meer onderlinge verbinding te creëren. Naast de persoonlijke ontwikkeling en het beeld van het individu, kijken we ook naar het team.

We dagen elkaar uit om uit de comfortzone te komen, te leren en te ontwikkelen. We hebben interne cultuurambassadeurs opgeleid die scholen helpen aan de slag te gaan met ME+U. Doordat persoonlijk contact in 2020 en in 2021 heel beperkt of niet mogelijk was, is ons programma vertraagd. In 2023 zijn op 2 scholen na alle scholen gestart met ME+U, dat wil zeggen met de persoonlijke profielgesprekken en met een teamsessie. Zo werken we samen aan onze groei, kracht en ontwikkeling als persoon en als team.

De in 2022 ontwikkelde gesprekkencyclus is gekoppeld aan ME+U, waarbij de inhoud van de gesprekken is afgestemd op de drijfveren, talenten en ambities van de medewerkers. Hiervoor is een placemat gemaakt waarop een samenvatting van het gesprek wordt vastgelegd. Hiervan wordt een foto in het personeelsdossier opgeslagen.

Ontwikkeling en professionalisering schoolleiders

Een goede schoolleider inspireert, motiveert en zet zijn team aan tot hogere prestaties. Daarbij is het de taak van de schoolleider om anderen te stimuleren tot professionele ontwikkeling en onderlinge samenwerking. En dat allemaal in een steeds complexere omgeving en krachtenveld.

De schoolleider is de spin in het web als het gaat om het succes van scholen en de leerprestaties van kinderen. We vinden het belangrijk om in de ontwikkeling en professionalisering van deze groep medewerkers te blijven investeren.

Vanaf 2022 is PCBO Apeldoorn met al haar schoolleiders een leiderschapstraject gestart. Dit liep door in 2023 en zal ook in 2024 nog doorlopen. Doel is blijven ontwikkelen en stimuleren van schoolleiders zodat hun kennis, expertise en skills blijven aansluiten bij wat nodig is. Thema's die hierin terugkomen zijn onder meer: cultuur(patronen), systeemleiderschap, agile werken en communicatievaardigheden.

Intern ontwikkelaanbod

PCBO Apeldoorn investeert veel in de ontwikkeling van medewerkers. Het onderwerp maakt standaard deel uit van de gesprekken met collega's. Ontwikkeling kan door opleidingen, de inzet van coaching (diverse vormen), lerende netwerken, collegiale consultatie, etc. Ontwikkelen behelst dus meer dan een opleiding volgen.

Een opleiding of training volgen kan op teamniveau en op individueel niveau. Veel van deze opleidingen en trainingen vallen binnen de ontwikkeling op schoolniveau. Daarnaast is er ook een collectief aanbod voor alle medewerkers. Dit is een breed aanbod met trainingen op het gebied van onder meer ICT, bhv, rouwverwerking, Kanjertrainingen en passend onderwijs.

In 2023 is gerealiseerd dat medewerkers zich kunnen inschrijven voor het cursusaanbod via Insite (personeel- en salarissysteem).

Duurzame inzetbaarheid

Inzetbaarheid en met name duurzame inzetbaarheid wordt een steeds groter thema. Niet alleen landelijk maar ook binnen PCBO Apeldoorn. Door diverse veranderingen komt de duurzame inzetbaarheid van medewerkers steeds meer onder druk te staan. Dit komt niet alleen door het werk, maar ook door de veranderende context waarbinnen het werk en het onderwijs dient te worden uitgevoerd.

In september 2022 is mede daarom een nieuwe functie binnen PCBO Apeldoorn in het leven geroepen: adviseur Inzetbaarheid & Gezondheid. Met de inzet hiervan zal niet alleen aandacht uitgaan naar medewerkers die ziek of verminderd inzetbaar zijn, maar willen we juist alle medewerkers ondersteunen en aanmoedigen om duurzaam inzetbaar te zijn en te blijven.

In 2023 is er een visie beschreven op duurzame inzetbaarheid binnen PCBO Apeldoorn en welke doelen we hierbij willen behalen, zodat medewerkers met plezier, goed en gezond hun werk binnen onze organisatie kunnen uitoefenen. Dit vormt de kapstok waar we de komende jaren concreet mee aan de slag gaan.

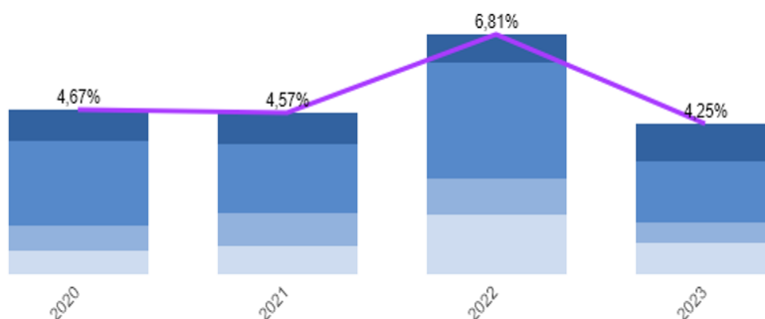
Medewerkerstevredenheidsonderzoek

Het is niet zo dat we de afgelopen jaren helemaal niets hebben gedaan met betrekking tot de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. Vanuit de gedachte van topwerkgeverschap hebben we hier als organisatie maar ook door onze leidinggevenden aandacht aan besteed. Dit resulteert in mooie scores op dit thema in het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO), van oktober 2023.

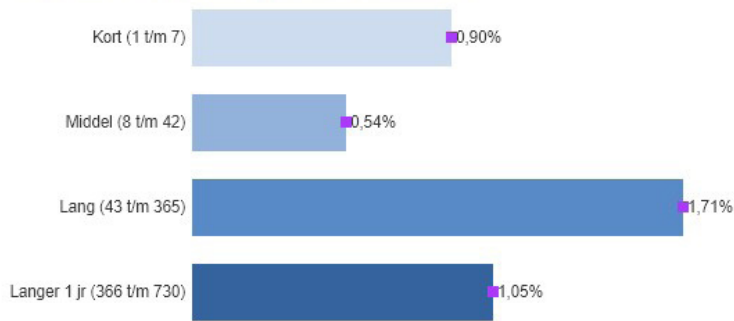
De scores zijn hoger dan bij het vorige MTO én overall hoger dan de landelijke benchmark. De respons was 83 procent (benchmark: 67 procent). Trojspunten waren collega's, ontwikkelingsmogelijkheden en samenwerking binnen de scholen. Rolduidelijkheid, autonomie en leiderschap sprongen er vooral uit als hoge score. Er is een veilig werkklimaat aanwezig. Er is dus een goed fundament gelegd om verder op te bouwen en om een feedbackcultuur te creëren.

Verzuim

Onderstaande tabel geeft het gemiddelde verzuimpercentage over de afgelopen jaren aan. Daaronder is een tabel toegevoegd, met daarin het gemiddelde verzuimpercentage over 2023 was per verzuimduurklasse (weergegeven in aantal dagen). Het gemiddelde verzuimpercentage bedroeg in 2023 4,25 procent. Het grootste deel hiervan wordt veroorzaakt door langdurig verzuim (2,34 procent).

Wat is het verzuimpercentage per verzuimduurklasse?

Het verzuim laat in 2023 weer een dalende lijn zien, hetgeen overeenkomt met de landelijke ontwikkelingen. De toename van het aantal ziekmeldingen in de afgelopen jaren door corona lijken we achter ons te kunnen laten. Toch bevatten de aangegeven verzuimcijfers, met name in het langdurige verzuim (= donkerblauw) nog steeds medewerkers die ziek zijn uitgevallen ten gevolge van het coronavirus.

In 2023 hebben we actief gestuurd op actuele en realistische verzuimcijfers. Dat wil zeggen dat in de re-integraties aandacht is geweest voor geleidelijk en gedeeltelijk beter melden. Voorheen zag je dat de opbouw van een re-integratie zich niet vertaalde in een afnemend ziektepercentage van een medewerker; iemand was of 100 procent ziek of 100 procent beter.

De bedrijfsarts heeft in 2023 aangekondigd per 1 januari 2024 te stoppen, waardoor er opvolging moest worden gezocht. Geen makkelijke opgave gezien de (toenemende) daling van het aanbod van bedrijfsartsen. Landelijk gezien is het aanbod van bedrijfsartsen te klein ten opzichte van de vraag. Daarbij komt dat wij als organisatie de afgelopen jaren geïnvesteerd hebben in onze visie én aanpak rondom inzetbaarheid en verzuim. Deze lijn willen we doorzetten, maar we merken dat onze visie niet aansluit bij de visie van vele bedrijfsartsen. Zij nemen de regie weg bij werknemers en leidinggevenden en medicaliseren situaties.

Na een marktverkenning zijn we tot het besluit gekomen om het vertrek anders te organiseren. We werken vanaf 1 januari 2024 met een bedrijfsarts én een praktijkondersteuner bedrijfsarts. Beiden zijn werkzaam vanuit dezelfde organisatie als de vorige bedrijfsarts. Zij zijn ervaren en sluiten aan bij onze visie. We verwachten daarmee de ingezette lijn te kunnen vervolgen en verder te ontwikkelen, mede vanuit onze nieuwgevormde visie op duurzame inzetbaarheid.

Inzet werkdrukmiddelen

Over thema's als werkdrukbeleving en verzuim zijn we regelmatig in gesprek met individuele medewerkers en schoolteams. Uit alle gesprekken die we voeren met medewerkers en het laatste medewerkerstevredenheidsonderzoek blijkt dat aandacht voor werkdrukbeleving nodig blijft. Overigens zien we ook verschillen tussen scholen, dus we besteden veel aandacht aan delen van kennis en ervaringen om te bepalen welke keuzes werkdrukvermindering ten goede komen.

In het werkverdelingsplan – waarmee de medezeggenschapsraad moet instemmen - bepalen schoolteams hoe mensen en middelen het komende schooljaar worden ingezet.

Er wordt goed gekeken naar ieders ureninzet: Kunnen zaken anders? Doen we de goede dingen op de juiste manier? Werkdrukbeleving is dus stevast een gespreksthema, net als een optimale inzet van specifieke werkdrukmiddelen.

Als gespreksleidraad gebruiken schoolteams de toolbox van de PO-Raad. In 2023 werden werkdrukmiddelen gebruikt voor de inzet van:

- Onderwijsassistenten en leraar-ondersteuners;
- Zelfstandigen als vakdocenten voor bijvoorbeeld bewegingsonderwijs, muziek en dans;
- Een administratief medewerker;
- Een coördinator voor de organisatie van [school]evenementen of activiteiten.

Voor de inzet van de extra werkdrukmiddelen is de voorgeschreven procedure gevolgd. Met de voorgestelde bestedingsplannen heeft iedere personele geleding medezeggenschapsraad (p-mr) van de scholen ingestemd. In het boekjaar 2023 was de inzet van de werkdrukmiddelen als volgt:

Besteed bedrag	Bestedingscategorie in 2023
Personeel	€ 1.385.000
Materieel	€ 28.000
Professionalisering	€ 4.100
Totaal	€ 1.417.300

Terugloop van leerlingen heeft gevolgen voor onze formatie. Tot op heden werd dit opvangen door medewerkers op andere scholen aan de slag te laten gaan - een van de voordelen van een grotere organisatie met 25 basisscholen. Ook in de nabije toekomst verwachten we geen gedwongen ontslagen. Gezien de krappe arbeidsmarkt denken we meer vacatures te krijgen.

Het HR-beleid is gericht op voorkoming van arbeidsgeschillen. Ontslagen die voortkomen uit niet goed functioneren van medewerkers, overbelasting of verschillen van inzicht, proberen we te allen tijde te voorkomen. We gaan proactief in gesprek en bieden tijdig hulp en begeleiding. Budgetten voor outplacement of begeleiding van werk naar werk worden opgenomen in de begroting. De uitkeringen na ontslag worden in 2023 niet langer volledig gedekt door het Participatiefonds (PF). De kosten die hiermee gemoeid waren bedroegen in 2023 € 10.015.

Strategisch personeelsbeleid

Het strategisch personeelsbeleid komt voort uit ons strategisch meerjarenbeleid en is afgestemd op de jaarplannen van de scholen. Scholen kunnen binnen de kaders van het strategisch personeelsbeleid eigen accenten leggen, passend bij wat daarvoor specifiek nodig is. De stafafdeling Human Resources (HR) monitort en evalueert het strategisch personeelsbeleid frequent volgens afspraken en doet dat onder meer in dialoog met teamleden, directeuren en het CvB. Uitkomsten van tevredenheidsonderzoeken en andere relevante managementinformatie worden hierbij betrokken. HR gaat ook regelmatig in gesprek met de commissie personeel Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR).

2.3 HUISVESTING & FACILITAIRE ZAKEN

Een schoolgebouw is veel meer dan alleen stenen en muren. Het vormt de basis voor de leerervaring van kinderen en is van grote invloed op hun ontwikkeling. Maar het is ook een belangrijke werkomgeving voor onze medewerkers.

We bouwen niet alleen schoolgebouwen, we willen ook een omgeving creëren waarin zowel kinderen als medewerkers kunnen floreren. Hier werken we elke dag hard aan, samen met onze beste partners.

DOELEN EN RESULTATEN

In 2023 is aan de volgende doelen gewerkt:

- Opstellen van een nieuw Integraal Huisvestingsplan 2024-2039;
- Het uitvoeren van het in 2021 opgemaakte meerjarenonderhoudsplan;
- Nieuwbouwproject;
- Ventilatie in scholen verbeteren, inclusief planontwikkeling;
- Groot en klein onderhoud;
- Beheer schoolmeubilair;
- Gebouwbeheersysteem;
- Voorbereiding nieuw beleid.

In de volgende paragrafen staat hoe we aan deze doelen hebben gewerkt.

Toekomstige ontwikkelingen (Opstellen Integraal Huisvesting Plan 2024-2039)

In 2023 zijn veel gesprekken gevoerd over het opstellen van het nieuwe Integraal Huisvestingplan (IHP). In december 2023 is dit vastgesteld door de gemeente Apeldoorn en de schoolbesturen. Waarbij de kanttekening nog moet worden geplaatst dat de uitvoering en demarcatie nog niet geheel is uitgewerkt.

In de zomer van 2022 is de uitvoering van het IHP 2021-2032 door de gemeente Apeldoorn in overleg met de schoolbesturen *on hold* gezet. De reden hiervoor is drieledig:

- Gewijzigde visie enkele schoolbesturen;
- Kostenstijgingen in de bouw;
- Houdbaarheid eigen bijdrage schoolbesturen.

Daarnaast vroegen ruimtelijke ontwikkelingen (onder andere woningbouw) en geactualiseerde leerlingenprognoses om een heroverweging. Nieuwe inzichten en omstandigheden leidden samen tot de noodzaak om het bestaande IHP te herijken en samen te kiezen voor een nieuwe, meer integrale en beleidsrijke aanpak. Hierom is gekozen voor een duidelijke koppeling tussen inhoudelijke visie en ambities op een aantal thema's en onderwijshuisvesting. In een paralleltraject van bestuurlijke huisvestingoverleggen met de schoolbesturen is ruimte gevonden om samen te kijken naar scholendichtheid en spreiding.

Met het opstellen van het IHP anticiperen gemeente en schoolbesturen op de wettelijke verplichting hiertoe: ze nemen samen verantwoordelijkheid voor goede huisvesting voor scholen, gekoppeld aan inhoudelijke ambities. Gemeente en schoolbesturen hebben het onderwijshuisvestingsbeleid vastgelegd voor een periode van vier jaar, met een doorkijk naar twaalf jaar na deze eerste periode. Dit sluit aan op de gemeentelijke raadscycli en het eerdergenoemde wetsvoorstel.

Een IHP biedt daarnaast de kans te fungeren als routekaart voor verduurzaming van het bestaande onderwijsvastgoed en zo te laten voldoen aan de klimaatdoelstellingen van 2030 en 2050. Het streven is om verduurzaming van onderwijsvastgoed (zowel bestaand als nieuw) onderdeel te laten zijn van het IHP.

In het IHP gaat het over projecten die gemeente en schoolbesturen willen uitvoeren om schoolgebouwen geschikt te maken voor de langere termijn. Het IHP is niet opgesteld vanuit 'een stapel stenen', maar vanuit de 'inhoud'. Die wordt bepaald door de van belang zijnde onderwijsthema's te vertalen naar 'ruimtelijke consequenties'. Naast de inhoud is in het IHP ook naar de verwachte (leerling)ontwikkelingen gekeken (groei versus krimp) in relatie tot woningbouw. Met een goed inzicht in de inhoud en de verwachte ontwikkelingen is een beleidsrijk langetermijnperspectief geschetst, waaruit bepaald is welke denkrichtingen voor welke (school) gebouwen aan de orde zijn in een bepaalde periode. Op deze wijze is dit beleidsrijke IHP vormgegeven.

Meerjarenonderhoudsplan

Vanuit onze verplichting werken we vanuit het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) aan groot onderhoud van schoolgebouwen. In 2021 is er een actueel en dynamisch meerjarenonderhoudsplan gemaakt, dat we de komende jaren kunnen gaan uitvoeren. Van alle gebouwen hebben we de staat van het gebouw inclusief de financiële consequenties in beeld en nemen we het (groot)onderhoud op in de meerjarenbegroting.

Er is echter nog steeds een probleem met het onderhoud aan de gebouwen dat volgens het Integraal Huisvestingsplan (zoals hierboven beschreven) moet worden uitgevoerd: de status van de slechte gebouwen is zo slecht, dat er geïnvesteerd moet worden. Niet elk onderhoud kan wachten tot het moment waarop het gepland is. Welke uitvoering mogelijk al eerder moet worden opgepakt, wordt per project bekeken. Uitgangspunt is dat het gebouw steeds moet blijven voldoen aan de gestelde eisen.

NIEUWBOUWPROJECTEN

Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) – door de gemeente Apeldoorn en onderwijsinstellingen afgestemd – is de leidraad voor nieuwbouw voor het Apeldoorns onderwijs. Vanuit de Kadernota 2016-2019 pakten wij in 2023 De Sjofar als nieuwbouwproject op.

Nieuwbouw PCBO De Sjofar

De nieuwbouw van PCBO De Sjofar in De Maten heeft lang op zich laten wachten (project uit IHP 2016-2019), onder andere doordat tijdelijke huisvesting niet sneller beschikbaar was. PCBO Apeldoorn en Leerplein055 hadden de intentie om twee scholen onder één dak te bouwen, maar Leerplein055 moest uiteindelijk besluiten niet verder te gaan met dit project.

In 2022 is overleg met de gemeente gevoerd om de financiering van de bouw verder rond te krijgen en is de gezamenlijke ambitie uitgesproken om van De Sjofar een van de duurzaamste scholen van Apeldoorn te maken. De ontwerpfase is in september 2022 gestart, met als gevolg dat we in december 2022 een mooi voorlopig ontwerp gereed hadden.

Het bestaande gebouw is in april 2023 gesloopt. Doordat het vergunningstraject veel vertraging heeft opgelopen, is de start van de bouw enorm vertraagd. Het oorspronkelijke idee om met een bouwteam het project uit te voeren heeft helaas niet geleid tot uitvoering. Door met name de verhoogde bouwkosten hebben we besloten een nieuwe aanbesteding aan te gaan om verschillende aannemers een eerlijke kans te geven voor een nieuwe inschrijving.

Dit betreft een traditionele aanbesteding, die in Q1 2024 moet leiden tot een gekozen aannemer. De bouw zal vervolgens in mei 2024 starten.

EIGEN INVESTERINGEN PROJECTEN

PCBO De Koreenaar

Vanuit de beschikbare Subsidie Uitvoering Ventilatie In Scholen (SUVIS) zou de ventilatie in het gebouw van PCBO De Koreenaar worden aangepast. Vanuit het MJOP stonden er gelden in de komende jaren gereserveerd die naar voren zijn gehaald om bij De Koreenaar een interne optimalisatie (onderhoud combineren met de ventilatie aanpassingen) te realiseren. Dit is ook vanuit de behoefte vanuit de school bekeken.

Samen met de architect is gekeken hoe we met zo min mogelijk middelen de school op onderwijskundig vlak toch konden optimaliseren. Dat is mede door het constant financieel bijstellen van de plannen gelukt. Hierdoor is er eind 2023 een start gemaakt aan de uitvoering. De verwachting is dat de werkzaamheden in Q3 2024 gereed zijn.

PCBO De Diamant Het Kristal

Vanuit de behoefte om het gebouw anders in te delen, is gekeken naar een optimalisatie van de ruimtes voor Het Kristal. Met de (wisselende) directie zijn meerdere versies bedacht hoe we het onderwijs beter kunnen vormgeven in dit gebouw. Om dit te kunnen bekostigen is gekeken of groei van de school haalbaar is. Vanuit de wijk is groei ook gewenst, want de scholen daar zitten namelijk vol.

Door een optimalisatie in het gebouw te realiseren, kunnen we meerdere kinderen onderwijs bieden en het onderwijs beter vormgeven.

Verwachting is dat we Q2 2024 de plannen gereed hebben. Uitvoering moet in combinatie met tijdelijke huisvesting nog verder uitgewerkt worden.

PCBO De Diamant De Beemte

Voor de school De Beemte is net zoals bij De Koreenaar gekeken vanuit de uitvoering van de SUVIS. De Beemte kreeg voor elk lokaal een subsidie om ventilatie te verbeteren. Vanuit het MJOP bleek een interne optimalisatie mogelijk. Het gebouw is nog niet in het nieuwe vastgestelde IHP opgenomen, maar krijgt nu dus toch een mooie levensduurverlenging.

Het hele gebouw wordt in twee fases gerenoveerd. De start van de werkzaamheden is eind 2023 en de verwachting is dat die gereed zijn in Q3 2024.

Klein onderhoud: meldingen gedigitaliseerd

Jaarlijks begroten we ongeveer 125.000 euro voor klein onderhoud op onze scholen. Denk aan de reparatie van lekkages of defecte verlichting. Scholen melden dit soort zaken digitaal in het portal Insite. Doordat we met alle leveranciers en aannemers afspraken hebben gemaakt over opvolging en een intentieverklaring hebben gesloten, kunnen we zeggen dat de continuïteit van al deze meldingen gewaarborgd is. De kosten van het klein onderhoud worden wel steeds hoger, omdat grootschalige investeringen uitblijven en daardoor meer klein onderhoud wordt gevraagd. Dit heeft in 2023 geleid tot hogere uitgaven dan begroot voor klein onderhoud.

Aandacht voor een beter binnenklimaat

Het binnenklimaat op scholen is al jaren niet op orde, maar kreeg in 2020 door corona nog meer aandacht. Oud-minister Slob van OCW heeft het Landelijke Coördinatieteam Ventilatie op Scholen (LCVS) gevraagd om voor 1 oktober 2020 inzichtelijk te maken of schoolgebouwen wel of niet aan de minimumeisen voor luchtverversing voldoen. LCVS heeft alle scholen – van oude tot nieuwe gebouwen – langs dezelfde meetlat gelegd en getoetst aan de hand van het Bouwbesluit, aanvullende richtlijnen en RIVM-eisen voor ventilatie. Er zijn minimale grenswaarden bepaald voor schoolgebouwen.

Om waar nodig de luchtkwaliteit en ventilatie te verbeteren, kunnen scholen gebruikmaken van een rijkssubsidieregeling. Het ministerie van OCW draagt 30 procent bij in de kosten, de overige 70 procent komt voor rekening van het schoolbestuur en de gemeente. Daarvoor worden nadere afspraken gemaakt. De focus ligt in het onderzoek op de luchtkwaliteit in leslokalen, maar wij kijken als PCBO Apeldoorn liever naar het gehele binnenklimaat van scholen. Dat nemen we ook mee in alle onderhouds- en bouwplannen.

In 2021 hebben we veel onderzoek kunnen doen naar mogelijke oplossingen. Op een aantal scholen konden we op korte termijn de ventilatie toch op een minimaal niveau krijgen met snelle en ‘simpele’ aanpassingen: extra ramen, ramen die verder open kunnen, roosters plaatsen en roosters extra schoonmaken.

Voor de grotere aanpassingen, waarvoor ook de SUVIS, is aangevraagd, is meer onderzoek nodig. Wij proberen verder te kijken dan alleen ventilatie; we proberen zowel warmte, koeling, ventilatie, ledverlichting en duurzaamheid (eventueel gasloos) bij elkaar te brengen.

Hierbij hebben we prioriteit gesteld bij die scholen die geen nieuwbouw of renovatie krijgen in de komende twaalf jaar. Voor de scholen die dat wel krijgen, is de subsidie niet aangevraagd. Naast goed onderzoek is uiteraard de bekostiging van deze aanpassingen onderwerp van gesprek met de gemeente en alle andere schoolbesturen.

Wij hoopten in 2022 de eerste vijf scholen met de SUVIS (PCBO Diamant De Beemte, PCBO De Regenboog Woudhuis, PCBO Prinses Beatrix Sjofar, PCBO De Fakkel en PCBO Koningin Emmaschool) te kunnen oppakken. Na goed onderzoek en onze toekomstvisie op dit onderwerp uitgebreid te hebben uitgewerkt, konden we in 2022 vier projecten voor uitvoering van deze installatietechnische werkzaamheden aanbesteden. Helaas zonder resultaat, aangezien alle uitgenodigde installatiebedrijven om uiteenlopende redenen niet konden inschrijven. We merken dat de tekorten van personeel, middelen en materialen installateurs terughoudend maken.

In 2023 hebben wij plannen kunnen maken per school wat we met de ventilatiesubsidie konden uitvoeren. Door de mislukte inschrijving op de vorige aanbesteding, konden we met een partij om tafel met wie we de uitvoering bespraken.

Hierdoor hebben we in 2023 al wel een start gemaakt met de projecten PCBO De Fakkel, PCBO De Diamant de Beemte en PCBO De Korenaar. De andere projecten volgen in 2024, aangezien de voorwaarde is dat ze voor augustus 2024 gereed moeten zijn voor dit subsidietraject.

DUURZAAMHEID & MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Schoolpleinen 'vergroenen'

Dankzij subsidie van de gemeente zijn we in 2023 verdergegaan met schoolpleinen 'vergroenen'.

In de afgelopen jaren hebben we al vele schoolpleinen mogen aanpakken.

In 2023 waren dat de pleinen van de volgende scholen:

- PCBO De Diamant Het Kristal;
- PCBO Het Kompas;
- PCBO Koningin Wilhelminaschool;
- PCBO De Korenaar;
- PCBO De Regenboog Woudhuis (afgerond);
- PCBO De Gong (heeft in 2023 een start gemaakt met de realisatie).

Kinderen, ouders en buurtbewoners zijn betrokken bij het ontwerp van de pleinen.

Voor 2024 staan PCBO De Koningin Emmaschool, PCBO De Diamant De Beemte en PCBO De Wegwijzer op de planning.

Gebouwbeheer

Er is veel informatie bekend over onze schoolgebouwen, maar de toegang tot deze informatie is nog niet geheel gestructureerd. Omdat we dit beter toegankelijk willen hebben, zet PCBO Apeldoorn een systeem/portaal op waarin alle informatie over de schoolgebouwen is verzameld. Daarin willen we zowel relevante informatie uit het verleden (bouwtekeningen, revisies en dergelijke) als de toekomstige informatie zoals keuringen, contracten en ruimtelijke indelingen in verwerken.

Dit is in 2023 geheel gevuld en gaan we in 2024 finetunen. Ook is hierin het MJOP meegenomen, dat nu dynamisch is en geheel kan worden bijgewerkt.

Hierdoor kunnen we ook beter sturen.

Permanent (samen)werken aan veilige, schone scholen

Via de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) monitoren we de veiligheid in en rond onze schoolgebouwen. Van brandveiligheid tot speeltoestellen: we brengen mogelijke risico's in kaart en daarna volgen zo nodig verbeteringen. We doen al veel preventief aan veiligheid en gezondheid, te weten:

- Keuren en inspecteren CV (centrale verwarmings)-toestellen;
- Warmteterugwinunits controleren;
- WTW(warmteterugwininstallaties)-filters vervangen;
- NEN-keuringen (Nederlandse Norm) voor zowel elektra als installaties;
- Brandmeldinstallatie controleren;
- Noodverlichting controleren;
- Straatkolken reinigen;
- Daken keuren;
- De speeltoestellen buiten keuren;
- De speelzalen binnen keuren;
- De aanwezige ladders en elektrisch gereedschap keuren;
- Speelzand verschoneren.

Verder zijn we in staat om de toegang tot de schoolgebouwen op vrijwel alle locaties op afstand te beheren.

Informatiebeveiliging en Privacy

PCBO Apeldoorn neemt privacy serieus. We hebben een duidelijk informatie- en beveiligingsbeleid en een register waarin we documenteren welke gegevens we verwerken. We hebben ook geleerd hoe we zorgvuldig met persoonsgegevens moeten omgaan. We willen ons op dit gebied blijven verbeteren en daarom gaan we in 2024 meer focussen op bewustwording en training.

We behandelen de privacy van onze leerlingen en medewerkers met respect en we gaan verantwoordelijk om met hun gegevens. We hebben nieuwe privacyverklaringen gemaakt voor leerlingen en medewerkers. Deze zijn binnenkort te vinden op ons nieuwe intranet, die in 2024 wordt opgeleverd. Op het intranet komt een aparte pagina met alle privacy-documenten.

PCBO Apeldoorn heeft in 2023 een externe audit laten uitvoeren waaruit naar voren is gekomen dat zij goed omgaat met de persoonsgegevens van haar leerlingen en medewerkers.

2.4 FINANCIEEL BELEID

DOELEN EN RESULTATEN

Het financieel beleid is voor PCBO Apeldoorn een pijler, gericht op de continuïteit van goed onderwijs en blijvende realisering van de doelstellingen uit het strategisch beleid. Het maakt zichtbaar in welke mate de visie en de strategische doelen 'betaalbaar' zijn. Financiële faciliteiten worden daarnaast op een zodanige wijze ingezet en beheerd dat geïdentificeerde risico's op verantwoorde wijze worden gedekt.

Jaarlijks wordt een aantal beleidsdagen georganiseerd waarop het College van Bestuur en de stafhoofden, vanuit het strategisch meerjarenbeleidsplan, de beleidsplannen voor het komend schooljaar opstellen. Deze plannen worden binnen WMK vastgelegd en gemonitord.

Voor het jaar 2023 waren de prioriteiten van het financieel beleid (in willekeurige volgorde):

1. Waarborgen continuïteit van de organisatie

Waarborgen van de continuïteit is een algemene voorwaarde voor elke organisatie en daarom een continu proces binnen de planning-en-controlcyclus (P&C-cyclus). Hierbij wordt aandacht gegeven aan de exploitatie, kasstroom en de ontwikkeling van financiële kengetallen door periodieke monitoring en de kwartaalrapportages.

2. Opstellen concept meerjareninvesteringsbegroting

De meerjareninvesteringsbegroting is een financieel plan dat PCBO Apeldoorn helpt om haar toekomstige investeringen te plannen en te beheren. Het doel is om de gevolgen van strategische keuzes in getallen uit te drukken. Belangrijke uitgangspunten hierbij staan beschreven in het Integraal Huisvestingsplan en het Meerjarenonderhoudsplan.

Daarnaast kan de meerjareninvesteringsbegroting helpen bij de vaststelling van de streefwaarden, controle van de kosten en opbrengsten en kwantificatie van de financiële consequenties van het te voeren beleid binnen PCBO Apeldoorn.

In 2023 is een concept meerjareninvesteringsbegroting opgesteld dat een goed beeld geeft van de toekomstige investeringen en welke impact dit heeft op de verschillende ratio's. In 2024 zal de meerjareninvesteringsbegroting verder worden verfijnd.

3. Wet vereenvoudiging bekostiging

Met ingang van 2023 is de nieuwe Wet vereenvoudiging bekostiging in werking getreden. Het doel hiervan is te komen tot duidelijkere, eenvoudiger en voorspelbaardere bekostiging van ons onderwijs. Hiertoe zijn de vele rekenregels verminderd tot één bedrag per leerling per school. Er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen personele en materiële bekostiging. Daarnaast is de bekostiging verschoven van schooljaar naar kalenderjaar waarbij ook de teldatum is verschoven van 1 oktober naar 1 februari.

4. Actualiseren allocatiebeleid

Dit komt hierna als apart thema aan de orde.

5. Systematiek verwerking en waardering groot onderhoud

In 2023 heeft PCBO Apeldoorn een keuze moeten maken voor de verwerking en waardering van het groot onderhoud in haar boekhouding, naar aanleiding van specifieke verslagvoorschriften vanuit de Raad van de Jaarverslaggeving. Binnen PCBO Apeldoorn werd de systematiek van activeren en afschrijven al toegepast. PCBO Apeldoorn heeft ervoor gekozen om deze systematiek te continueren.

6. Risicomanagement integreren in P&C-cyclus

Begin 2022 heeft een herijking plaatsgevonden van het al bestaande risicoprofiel (uit 2018) van PCBO Apeldoorn door een externe partij. Hierdoor is zicht verkregen op de belangrijkste financiële risico's, de (aanwezige) beheersmaatregelen, de werking van de aanwezige beheersmaatregelen en de netto risico's waarvoor een buffervermogen noodzakelijk is.

De risicoparagraaf is ook in 2023 een vast onderdeel van de tussentijdse verantwoordingsrapportage.

7. Opstellen meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting, zoals die jaarlijks wordt opgesteld als onderdeel van de begrotingscyclus, geeft richting aan het financieel beleid. Vanuit het strategisch beleidsplan kijken we wat nodig is om onze ambities op het gebied van onderwijskwaliteit, HRM, schoolgebouwen en ICT te realiseren. Dit doen we vanuit een brede dialoog in onze organisatie.

Voor de periode 2024 - 2028 is vooralsnog geen meerjarenbegroting opgesteld omdat de komende jaren sprake is van een aantal (grote) financiële onzekerheden zoals:

- Structurele financiering (o.a. basisvaardigheden);
- Bijzondere bekostiging begeleiding en professionalisering starters en schoolleiders;
- Politieke onzekerheid;
- Demarcatielijst tussen gemeente en PCBO Apeldoorn bij bouwtrajecten;
- Indexatie in relatie tot kostenstijgingen.

Deze grote onzekerheden maken dat PCBO Apeldoorn in de eerste helft van 2024 een aantal scenario's uitwerkt in relatie tot het behoud van personeel in verband met de voortdurende arbeidsmarktkrapte.

Binnen PCBO Apeldoorn zijn door de schoolleiders, stafhoofden en het College van Bestuur de begrotingen voor het kalenderjaar 2024 opgesteld en verwerkt in het systeem Cogix, aan de hand van de begrotingsgesprekken die door de afdeling Financiën & Control met hen worden gevoerd. Met de consolidatie van deze schoolbegrotingen is de begroting 2024 op stichtingsniveau gevormd.

TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

Binnen PCBO Apeldoorn worden de actualiteiten continu gevolgd en wordt rekening gehouden met de financiële impact op basis van de huidige bekende regelgeving.

Prijsstijgingen en schaarste van producten, diensten en materialen zijn momenteel actueel maar fluctueren periodiek. Intern worden wijzigingen in prijzen en contracten nauwlettend gevolgd en bespreekbaar gemaakt. Binnen de overheid is onvoldoende urgentie voor compensatie van zeer grote prijsstijgingen zoals bij de energiekosten. Dit vormt voor PCBO Apeldoorn een serieus (financieel) risico.

De krapte op de arbeidsmarkt en de werkdruk bij het huidige personeel hebben ertoe geleid dat er wordt toegewerkt naar een strategische personeelsplanning. Dit wordt opgepakt vanuit het thema 'Meesterschap'. Hierbij worden ook de ontwikkeling van het leerlingaantal, de onderwijsbehoefte en de zorgtaak meegenomen, om zodoende niet alleen de formatiebehoefte kwantitatief maar ook kwalitatief te kunnen bepalen.

Investeringsbeleid

Het investeringsbeleid vormt een onderdeel van het inkoopbeleid in procedurele zin en van de begroting in financiële zin. In de begrotingsvoorstellen vanuit de budgethouders worden investeringen opgenomen, die door het College van Bestuur, als onderdeel van de begroting, worden vastgesteld. Daarnaast worden investeringen gedaan in aanpassingen van de schoolgebouwen en installaties. Die zijn (grotendeels) belegd in het meerjarenonderhoudsplan.

In 2023 heeft PCBO Apeldoorn een concept meerjareninvesteringsbegroting opgesteld. In 2024 zal deze nader worden uitgewerkt waarbij het integrale huisvestingsplan, waarin de nieuwbouw- en renovatieplannen staan opgenomen, en het meerjarenonderhoudsplan als basis dienen. Het doel is om op langere termijn inzicht te krijgen in de investerings- en financieringsbehoefte en daar waar nodig te kunnen (bij)sturen.

Treasury

PCBO Apeldoorn beschikt over een treasury-statuut voor haar publieke en private middelen. Dit statuut is in 2020 geactualiseerd en vastgesteld, conform de voorschriften in de 'Regeling beleggen, lenen, en derivaten OCW 2016' en de op deze regeling gepubliceerde wijziging van 2018. In dit statuut wordt uitgelegd wat het treasury-beleid van PCBO Apeldoorn inhoudt en wie welke verantwoordelijkheden en bevoegdheden heeft op dit beleidsterrein.

Het treasury-beleid is ondergeschikt en dienend aan de primaire doelstelling van PCBO Apeldoorn, namelijk het geven van onderwijs. Hiervan afgeleid is de doelstelling van het financieel beleid: het borgen van de financiële continuïteit van de organisatie.

Daarbij worden de volgende treasury-doelstellingen onderscheiden:

- a. Het zorg dragen voor de tijdige beschikbaarheid van de benodigde geldmiddelen tegen acceptabele condities;
- b. Het minimaliseren van de kosten van financiering;
- c. Het realiseren van kosteneffectief betalingsverkeer;
- d. Het optimaliseren van het rendement van de overtollige liquide middelen binnen de kaders van het treasury-statuut;
- e. Het beschermen van de stichting tegen de financiële risico's die aan de financiële posities en geldstromen en aan de bedrijfsvoering zijn verbonden.

PCBO Apeldoorn brengt haar financiële middelen onder bij het 'schatkistbankieren' bij het ministerie van Financiën. Dit 'schatkistbankieren' is bedoeld voor instellingen die een wettelijke of publieke taak uitvoeren en hiervoor gelden van het Rijk ontvangen. Het houdt in dat zij de publieke gelden aanhouden bij het ministerie van Financiën. Publiek geld verlaat de schatkist niet eerder dan noodzakelijk voor de uitvoering van die publieke taak. Onderwijsinstellingen zijn niet verplicht deel te nemen aan schatkistbankieren, maar mogen dit vrijwillig doen.

Allocatie van middelen

In het allocatiebeleid van PCBO Apeldoorn is vastgelegd hoe de middelen, die het bevoegd gezag van het ministerie van OCW ontvangt, over de scholen en bovenscholen worden verdeeld. Elk jaar wordt het allocatiebeleid herzien op actualiteiten en ontwikkelingen binnen de organisatie.

Het allocatiebeleid is gebaseerd op vijf uitgangspunten:

1. **Transparantie;** het moet voor iedereen binnen PCBO Apeldoorn duidelijk zijn hoe de opbouw, toedeling en besteding van middelen plaatsvindt;
2. **Eenvoud;** de spelregels voor de toedeling en besteding van de middelen zijn eenvoudig en daarmee voor de betrokkenen goed uit te voeren c.q. te volgen;
3. **Realisme;** de allocatie van middelen sluit aan op de toedeling van taken;
4. **Solidariteit;** risico's die op schoolniveau niet beïnvloedbaar zijn worden zoveel mogelijk op bovenscholen niveau gedragen;
5. **Prikkels;** het allocatiemodel stimuleert tot ondernemend gedrag en biedt zo weinig mogelijk ruimte voor calculerend gedrag.

Solidariteit en collectiviteit spelen binnen het allocatiemodel een belangrijke rol; er wordt een beroep gedaan op het gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De lasten van solidariteit en collectiviteit worden bovenscholen gedragen, ofwel het bestuur dekt de kosten geheel ofwel de desbetreffende school krijgt hiervoor voldoende financiële ruimte via een extra toeslag. Het betreft dan vaak lasten waar de individuele scholen weinig invloed op kunnen uitoefenen.

In 2023 zijn in het allocatiebeleid de volgende keuzes gemaakt:

- In geval van een leerlingending wordt de mutatie in de bekostiging vanaf het nieuwe schooljaar (startend in het voorgaande kalenderjaar) verwerkt in plaats van vanaf de start van het kalenderjaar. Hiermee wordt direct een stap gemaakt naar de integratie van de kalenderjaarbegroting en de schooljaarbegroting.
- De gemiddelde huisvestingslasten per leerling per school zijn op basis van de werkelijke kosten zeer verschillend in verband met onder andere de staat van onderhoud en isolatie. Dit verschil heeft impact op de middelen die per school aan onderwijs besteed kunnen worden aan daarmee impact op kansengelijkheid. Vanaf 2023 is het uitgangspunt in de begroting dat de middelen die per leerling aan huisvesting moeten worden besteed binnen PCBO Apeldoorn gelijk zijn. Hiervoor wordt het solidariteitsprincipe toegepast in de schoolbegrotingen.

De scholen dragen een deel van de rijksvergoeding af aan de bovenscholen organisatie voor de financiering van solidariteit en collectiviteit. Hierbij geldt: hoe meer vanuit gezamenlijk vastgesteld beleid tot de solidariteit en collectiviteit wordt gerekend, des te hoger de bijdrage per school wordt.

In het kader van centraal beleid zijn in de bovenscholen organisatie bestuurders, staf- en lijnfunctionarissen werkzaam. Naast de loonkosten van deze functionarissen worden ook de kosten van centraal beleid, zoals bepaalde vormen van professionalisering, accountantskosten, juridische ondersteuning en contributies aan brancheorganisaties tot de lasten voor administratie, beheer en bestuur, gerekend. Deze lasten worden ook gefinancierd vanuit een afdracht van de scholen aan de bovenscholen organisatie.

Elke school draagt bij aan deze dekking, naar rato van de omvang van het totaal van de volgende rijksvergoedingen:

- Lumpsum basisbekostiging (exclusief werkdrukmiddelen);
- Bekostiging professionalisering en begeleiding van starters en schoolleiders.

Onderwijsachterstandenmiddelen

De additionele subsidies zoals werkdrukmiddelen, NPO (zie paragraaf 2.1 “Onderwijs en Kwaliteit”) en onderwijsachterstandenbeleid worden direct toegekend aan de betreffende scholen.

De onderwijsachterstandsmiddelen (OAB-middelen) worden bepaald aan de hand van een berekening door het CBS. Deze berekening is gebaseerd op de volgende parameters:

- Het opleidingsniveau van de ouders;
- Het land van herkomst van de ouders;
- De verblijfsduur van ouders in Nederland;
- Al dan niet gebruikmaken van schuldsanering door ouders.

Deze gegevens vallen onder de privacywetgeving en het CBS maakt daarom niet bekend hoe het tot een achterstandsscore komt. Op basis van het aantal leerlingen per 1 oktober verstrekt het CBS medio het kalenderjaar een overzicht per BRIN-nummer van deze achterstandsscore en de bijbehorende financiële middelen.

Conform het hiervoor beschreven allocatiebeleid worden de onderwijsachterstandsmiddelen direct toegekend aan de scholen waar deze betrekking op hebben. Voor 2023 was dit voor de betreffende zeven scholen een totaalbedrag van 971.000 euro.

De OAB-middelen worden in algemene zin ingezet binnen het ondersteuningsprofiel van de betrokken school en aansluitend op de speerpunten uit het school-ontwikkelplan.

We zetten in op (inrichting van) de leeromgeving, specifieke deskundigheid van leerkrachten en de ontwikkeling van specifieke programma's en leerlijnen. Zoveel als kan op een manier dat meer kinderen er baat bij hebben. Structurele verbetering gaat voor op ad hoc/incidenteel.

2.5 CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

Intern risicobeheersingssysteem

In 2022 heeft een herijking van een eerder uitgevoerde risicoscan plaatsgevonden. Hierdoor is zicht verkregen op de huidige belangrijkste financiële risico's, de (aanwezige) beheersmaatregelen, de werking hiervan en de netto risico's waarvoor de vorming van een buffervermogen noodzakelijk is.

Om de geïdentificeerde risico's te kunnen beheersen, wordt gesteund op het intern risico- en beheersingssysteem. Een belangrijk element hierin is de planning-en-controlcyclus die elk jaar wordt doorlopen. Deze cyclus zorgt voor een goede sturing en beheersing, tussentijdse verantwoording en waar nodig de mogelijkheid om doelen en/of de inzet van financiële middelen bij te stellen. Onze P&C-cyclus bestaat uit de volgende elementen:

- De meerjarenbegroting, waarbij de eerste jaarschijf de jaarbegroting betreft;
- Het bestuursformatieplan, waarin allocatie van middelen voor de formatie voor het komend schooljaar wordt opgenomen;
- Tussentijdse monitoring en verantwoording op basis van kwartaalrapportages;
- Interne en externe verantwoording in het bestuursverslag.

De wereld binnen en om PCBO Apeldoorn heen is continu in beweging en in ontwikkeling. Daardoor wordt het in kaart houden van mogelijke risico's en het acteren hierop een continu proces. In de kwartaalrapportages wordt standaard gerapporteerd over de actuele risico's en hoe PCBO Apeldoorn hiermee omgaat.

BELANGRIJKSTE RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

Uit de voornoemde risicoscan zijn de volgende acht risico's gedefinieerd, met daarbij aangegeven welke beheersmaatregelen zijn getroffen:

1. Onvoorzienbare en onbeheersbare leerlingenfluctuatie

Het gaat hierbij om een plotselinge, onvoorzienbare en onbeheersbare fluctuatie (stijging of daling) van leerlingaantallen, veroorzaakt door bijvoorbeeld onbetrouwbare prognoses of incidenten waardoor slechte publiciteit ontstaat.

Beheersmaatregelen anders dan in P&C-cyclus opgenomen:

- Permanente aandacht voor veiligheid, zoals de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon en een klachtenregeling;
- Tevredenheidsmetingen onder ouders en leerlingen;
- Moderne en professionele PR.

2. Financiële gevolgen van de beëindiging van een arbeidsrelatie ter voorkoming van een geschil of om een bestaand geschil op te lossen

Beheersmaatregelen anders dan in P&C-cyclus opgenomen:

- Gesprekscyclus op orde;
- Dossievorming op orde;
- Ontwikkeld en geformaliseerd personeelsbeleid;
- Samenhang tussen organisatie- en personeelsbeleid;
- Periodiek tevredenheidsonderzoek onder personeelsleden;
- Exitgesprekken voeren met vertrekkende medewerkers.

3. Instabiliteit bekostiging

Het gaat hierbij om verandering in systematiek van de bekostiging en/of de daarbij gehanteerde parameters of wegvallen van bekostiging voor een specifieke leerlingenpopulatie.

Beheersmaatregelen:

- Kennis van wet- en regelgeving over bekostiging duidelijk belegd;
- Segmentatie van de subsidies en de daaraan verbonden lasten;
- Flexibiliteit van personele en materiële lasten.

4. Onvolledige indexatie van bekostiging

Onvolledige indexatie kan zich voordoen als de bekostiging niet of onvoldoende meegroeit met cao-afspraken, werkgeverslasten, lasten die voortvloeien uit nieuwe regelgeving (luchtkwaliteit/arbo) of inflatie en die niet (volledig) worden gecompenseerd.

Beheersmaatregelen:

- Kennis van wet- en regelgeving duidelijk belegd;
- Flexibiliteit van personele en materiële lasten.

5. Hoger dan begrote lasten voor (vervanging van) ziekteverzuim (bij budget vastgesteld op 5,5 procent)

PCBO Apeldoorn is eigenrisicodragers voor de kosten van het ziekteverzuim. Het risico van ziekteverzuim is niet herverzekerd. De WGA-uitstroom is vanaf medio 2023 wel herverzekerd, waardoor PCBO Apeldoorn meer regie krijgt op de dossiers bij langdurig verzuim.

Beheersmaatregelen anders dan opgenomen in de P&C-cyclus:

- Het ziekteverzuim is goed in beeld;
- Periodieke uitvoering van Risico-Inventarisatie & -Evaluatie (RI&E);
- Periodiek tevredenheidsonderzoek onder personeelsleden;
- De thema's werkdruk en welbevinden komen jaarlijks terug in de voortgangsgesprekken;
- Inzet van beleid voor duurzame inzetbaarheid;
- Er wordt actief (preventief) verzuimbeleid gevoerd;
- Periodieke evaluatie van de diensten van de arbodienst/-arts.

6. Arbeidsmarktschaarste, hoger dan begrote lasten door het moeilijk kunnen vervullen van vacatureruimte

Beheersmaatregelen anders dan in P&C-cyclus opgenomen:

- Een ingericht intern mobiliteitscentrum (flexpool);
- Permanente wervingscampagne, online vacatures;
- Binden van LIO'ers aan de organisatie en aantrekken van zij-instromers;
- Samenwerking met de lerarenopleidingen;
- Werven van onderwijsassistenten;
- Continue aandacht voor een goede PR/profilering; hoe kan PCBO Apeldoorn een goede werkgever zijn?
- De relatie tussen de arbeidsmarktkrapte en de kwaliteit in het onderwijs heeft continu aandacht binnen PCBO Apeldoorn.

7. Restriscico's

Naast de hiervoor beschreven risico's bestaan restriscico's; die zijn niet hoog genoeg voor een individueel risicopercentage, maar rechtvaardigen cumulatief wel een buffer. Restriscico's kunnen zich zowel aan de baten- als aan de lastenkant openbaren. Het gaat hierbij om een onvoorziene en onbeheersbare daling van baten of een onvoorziene en onbeheersbare stijging van lasten. Voorbeelden zijn AVG- en cyberrisico's, fiscale risico's en niet juiste toepassing van regelgeving voor Europees aanbesteden.

Beheersmaatregelen anders dan in P&C-cyclus opgenomen:

- Noodzaak van Europees aanbesteden verankeren in de inkoopprocedures en –beleid;
- Uitvoeren van een periodieke 'fiscale APK';
- AVG en privacybeleid en –processen op orde en bewustwording bij medewerkers versterken.

8. Uitvoeringsrisico in de bedrijfsvoering

Naast de hiervoor beschreven specifieke risico's, die voldoen aan de criteria van onvoorzien en onbeheersbaarheid, bestaan de volgende risico's in de bedrijfsvoering:

- Verkeerde aannames in de begroting;
- Niet tijdig anticiperen op wijzigingen in de inkomsten;
- Weglekken van geld door fraude/fouten etc.;
- Niet of te laat bijsturen bij begrotingsoverschrijdingen;
- Niet tijdig realiseren van (eventueel) geplande bezuinigingsdoelstellingen;
- Ontbreken van tijdige, volledige en betrouwbare stuurinformatie.

Beheersmaatregelen:

- De AO/IB (Administratieve Organisatie/Interne Beheersing) is voor de meest kritische processen in opzet op orde;
- Planning-en-controlcyclus op orde waardoor adequate stuurinformatie beschikbaar is.

3. VERANTWOORDING VAN DE FINANCIËN

3.1 ONTWIKKELINGEN IN MEERJARIG PERSPECTIEF

Leerlingen (teldatum 1-10-2023)

	Vorig jaar 2022	Verslagjaar 2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	5.254	5.415	5.379	5.381	5.408

Het leerlingaantal in het vorige verslagjaar was gebaseerd op de oude leerlingentelling van oktober. Met de start van de vereenvoudigde bekostiging per 1 januari 2023 is de teldatum van het aantal leerlingen hiervoor verplaatst van 1 oktober naar 1 februari.

Bij de totstandkoming van de prognoses van de leerlingaantallen is door de directeuren de te verwachten in- en uitstroom opgegeven, met de demografische gegevens vanuit de gemeente als basis. Daarbij is rekening gehouden met de gemiddelde instroom van leerlingen in de afgelopen drie jaren, lokale ontwikkelingen in het voedingsgebied en zijinstroom.

De verwachte uitstroom is gebaseerd op het aantal leerlingen in de bovenbouw en de ervaringscijfers van zijuitstroom. Gezien de demografische ontwikkelingen en op basis van de kennis van de directeuren van het voedingsgebied, verwachten we het komende jaar een lichte daling van het aantal leerlingen op stichtingsniveau. Vanaf 2025 wordt een lichte stijging verwacht. We zien een divers beeld tussen de scholen onderling, waarbij afstemming van de formatiebehoefte per school noodzakelijk is.

FTE (teldatum 31-12-2023)

Aantal FTE	Vorig jaar 2022	Verslagjaar 2023	2024	2025	2026
Bestuur/ management *	26,8	26,4	26,4	26,4	26,4
Personeel primair proces/ docerend personeel **	298,5	297,8	291,6	280,6	270,7
Ondersteunend onderwijzend personeel ***	47,5	54,0	45,0	48,0	51,0
Medewerkers Bestuursbureau	16,9	17,8	17,8	17,5	17,3
Totaal	389,7	396,0	380,8	372,5	365,4

Onder deze categorie vallen de volgende functies:

* College van Bestuur en schooldirectie;

** Leraren

*** Onderwijsassistenten en leraarsondersteuners en administratief personeel op scholen

Het aantal fte (fulltime-equivalent) is gebaseerd op het gemiddelde van het betreffende kalenderjaar. In 2023 zien we per saldo een stijging van het aantal fte voornamelijk door de inzet van formatie vanuit incidentele subsidies zoals NPO en basisvaardigheden. De inzet van formatie op NPO-middelen loopt door in de jaren 2024 t/m 2025 omdat de termijn voor de besteding van deze middelen met twee jaar is verlengd, tot 1 augustus 2025.

Het aantal fte daalt in 2024 als gevolg van een afname van de inzet op NPO-middelen en de verwachte leerlingendaling. Vanuit PCBO Apeldoorn wordt op de scholen ondersteuning geboden bij de samenstelling van een meerjarenbegroting waarin de daling van het aantal leerlingen en de daarmee gepaard gaande afname van de opbrengsten en de afloop van incidentele middelen worden meegenomen.

3.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN EN BALANS

Staat van baten en lasten (x € 1.000)	Realisatie vorig jaar 2022	Begroting verslagjaar 2023	Realisatie verslagjaar 2023	2024	2025	2026	Vershil verslagjaar t.o.v. begroting	Vershil verslagjaar t.o.v. vorig jaar
BATEN								
Rijksbijdragen	40.421	39.924	42.534	39.105	38.725	38.693	2.610	21.136
Overige overheidsbijdragen en subsidies	160	321	587	1.180	966	597	267	4.271
Overige baten	221	325	730	1.037	1.021	1.021	405	5.084
TOTAAL BATEN	40.802	40.570	43.851	41.321	40.712	40.311	3.281	30.491
LASTEN								
Personeelslasten	33.586	35.295	36.097	36.554	34.149	33.499	801	2.511
Afschrijvingen	747	841	834	951	1.190	1.249	-7	87
Huisvestingslasten	2.410	2.523	3.199	3.168	3.000	2.940	676	789
Overige lasten	3.688	2.945	3.377	3.240	3.055	2.941	432	-311
TOTAAL LASTEN	40.432	41.604	43.506	43.913	41.394	40.629	1.902	3.075
SALDO								
Som baten en lasten	370	-1.034	345	-2.592	-683	-318	1.379	-26
Saldo financiële baten en lasten	35	81	432	350	293	281	351	397
NPO-bestemmings-reserve				1.962	265			
TOTAAL RESULTAAT	405	-953	776	-280	-125	-37	1.730	371

Staat van baten en lasten

De uitkomst van de realisatie over 2023 laat aan zowel de baten- als de lastenkant forse verschillen zien ten opzichte van de begroting 2023 en realisatie over het boekjaar 2022. Dit is vooral het gevolg van de nieuw afgesloten cao die medio 2023 is ingegaan.

De rijksbijdragen zijn door de loon- en prijsbijstelling 2023 toegenomen met 6,4 procent ten opzichte van het kalenderjaar 2022.

De ontvangen bekostiging voor NPO komt in 2023 hoger uit op € 2.273.000 terwijl de bestedingen lager zijn uitgekomen op € 2.118.000. De positieve bijdrage uit de NPO-middelen is daarom per saldo € 155.000 en in de exploitatierekening van het jaar 2023 opgenomen. De middelen die nog niet zijn besteed, zijn toegevoegd aan de al bestaande bestemmingsreserve NPO.

Vanuit de plannen die voor het NPO op schoolniveau zijn gemaakt, loopt de besteding van deze middelen deels door tot en met juli 2025 (de oorspronkelijke termijn van 1 juli 2023 met daaraan gekoppeld de verlenging met twee jaar, zoals in 2022 door de minister is besloten).

Onderstaande tabel laat een specificatie zien van de reguliere exploitatie en die op NPO over het verslagjaar 2023. (Bedragen * € 1.000):

Bedragen in € 1.000	Realisatie 2023			Begroting 2023			Verschil realisatie t.o.v. begroting 2023		
	Regulier	NPO	Totaal	Regulier	NPO	Totaal	Regulier	NPO	Totaal
Rijksbijdragen	40.261	2.273	42.534	37.777	2.147	39.924	2.484	126	2.610
Gemeentelijke bijdrage	587	-	587	321	-	321	267	-	267
Overige baten	730	-	730	325	-	325	405	-	405
Totaal baten	41.578	2.273	43.851	38.422	2.147	40.570	3.156	-1.605	3.281
Personeelslasten	34.209	1.888	36.097	33.620	1.675	35.295	589	213	801
Afschrijvingen	776	57	834	817	23	841	-41	34	-7
Huisvestingslasten	3.199	-	3.199	2.523	-	2.523	676	-	676
Overige instellingslasten	3.204	173	3.377	2.755	190	2.945	449	-17	432
Totaal lasten	41.388	2.118	43.506	39.715	1.889	41.604	1.673	230	1.902
Som baten en lasten	390	155	345	-1.292	258	-1.034	1.482	-103	1.379
Financiële baten en lasten	432	-	432	81	-	81	351	-	351
Totaal resultaat	621	155	776	-1.211	258	-953	1.833	-103	1.730

De tabel laat zien dat de realisatie van het reguliere resultaat uitkomt op € 621.000 en het NPO-resultaat op € 155.000.

Verklaring van de belangrijkste verschillen tussen het regulier resultaat 2023 en begroting 2023

In de begroting van het jaar 2023 is het resultaat begroot op € - 953.000. Om de juiste vergelijking van het reguliere resultaat en de begroting te kunnen maken, dient het NPO-resultaat te worden gecorrigeerd. Hieruit komt naar voren dat het gerealiseerde reguliere resultaat uitkomt op € 621.000, wat hoger is dan in de begroting is voorzien. De specificatie van dit bedrag is als volgt:

Totaalresultaat 2023	€ 776.000
-/- Exploitatieresultaat NPO	€ 155.000
Regulier resultaat zonder NPO	€ 621.000

Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste verschillen tussen het reguliere resultaat 2023 en de reguliere begroting 2023 zoals in bovenstaande tabel weergegeven.

Baten:

1. Bekostiging hoger dan begroot € 2.484.000, bestaande uit:
 - Meer ontvangen bekostiging als gevolg van indexering over 2023 (bijstelling 6,4 procent) ad € 1.500.000;
 - Vrijval subsidie Extra handen in de klas € 277.000;
 - Meer overdracht van ondersteuningsmiddelen uit het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs dan begroot. Het betreft een doorgevoerde verhoging van de lichte ondersteuningsmiddelen met ingang 2023 van € 40 naar € 92 per leerling en meer inkomsten voor extra ondersteuning. Totaal € 495.000;
 - Overige diverse incidentele bekostiging zoals met name de subsidies zijinstroom, basisvaardigheden en vrij roosteren leraren ad € 210.000.

Wijziging bekostigingssystematiek

Per 1 januari 2023 is na wetswijziging de bekostiging van het primair onderwijs vereenvoudigd.

Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een groot materieel probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een (school)jaar normaal gesproken 100 procent aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek ongeveer 93 procent voor het schooljaar 2022/23. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met ongeveer 7 procent gekort op hun bekostiging. Dit komt voor ons schoolbestuur neer op € 1.754.000. Dit bedrag is, evenals vorig jaar, voorzichtigheidshalve niet als vordering op de balans per 31 december 2023 opgenomen.

De minister stelt zich op het standpunt dat dit materieel grote probleem voor het schoolbestuur slechts 'een boekhoudtechnische correctie is, aangezien de totale bekostiging van het Rijk naar scholen niet wijzigt door de vereenvoudiging'. De overgang van een oude naar een nieuwe bekostigingssystematiek is echter niet louter een papieren exercitie; de keuzes die daarbij worden gemaakt hebben werkelijk een negatief effect op het onderwijsproces. Ook binnen PCBO Apeldoorn moeten beleidskeuzes worden gemaakt om het weerstandvermogen op middellange termijn op peil te houden.

Vandaar dat ons schoolbestuur met ongeveer 230 schoolbesturen, juridisch begeleid door advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, gezamenlijk bezwaar heeft gemaakt tegen de beschikkingen voor de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. De financiële belangen en de relevante juridische vragen naar aanleiding van de beslissing op bezwaar van de minister zijn het volgens ons waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk met 221 schoolbesturen een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland in te stellen tegen de beslissing van de minister. Een uitspraak wordt verwacht in de eerste helft van 2024.

2. De gemeentelijke bijdragen zijn in 2023 € 267.000 hoger dan begroot. Dit heeft te maken met mindere inkomsten Intensieve taalklassen en een hogere opbrengst Eerste opvang klas (EOK). Deze stijging is met name het gevolg van de toename van het aantal nieuwkomers op de Vlinderschool (EOK). Tegenover deze opbrengsten staat eenzelfde bedrag aan kosten.
3. In de overige baten zijn de opbrengsten van € 435.800 voor het huurbeleid en de exploitatiekosten verantwoord. Tegenover de huuropbrengsten staat ook de afdracht huurbeleid gemeente Apeldoorn, dat verantwoord wordt onder de huisvestingslasten. In de begroting 2023 staan de afdracht en opbrengsten met betrekking tot huur beiden onder de huisvestingslasten begroot, per saldo 0. In de realisatiecijfers zijn de kosten en opbrengsten in de verlies- en winstrekening uit elkaar gehaald.

Lasten:

1. De personeelslasten zijn in 2023 € 801.000 hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door:
 - De kosten van de nieuwe cao-po die in 2023 is afgesloten. De daaruit voortkomende kosten zijn te herleiden tot een totaalbedrag van € 2.040.000, bestaande uit de volgende componenten:
 - Structurele loonsverhoging cao-verhoging 10 procent vanaf 1 juli 2023;
 - Hogere inzet fte's;
 - Lagere pensioenpremie dan begroot;
 - Meer kosten voor extern personeel ad € 205.000 door de inzet van interim-directie, externe ib'ers en externe functionarissen op het bestuursbureau als gevolg van vacatures en ziektevervangning. De inzet van externen geeft een verschuiving van loonkosten naar inhuur extern personeel;
 - Hogere dotaties aan de voorzieningen voor onder andere WW-kosten, langdurig zieken en jubilea ad € 87.000;
 - De overige personeelslasten liggen lager dan de begroting. In de begroting stond een post opgenomen voor hogere pensioenpremies als gevolg van de cao-stijging in 2022 ad € 270.000. De werkelijke pensioenkosten zijn onderdeel van de post "lonen en salarissen";
 - De uitkeringen UWV liggen hoger dan begroot ad € 285.000.

De kosten van de nieuwe cao zijn gedekt via de indexaties van de rijks bekostiging.

2. De huisvestingslasten zijn € 676.000 hoger dan begroot. Dit is onder meer het gevolg van niet begrote werkzaamheden op het bestuursbureau ad € 80.000, die worden gedekt uit de private reserve en kosten voor beheer en onderhoud ten behoeve van installaties en keuringen ad € 143.000. Zoals eerder al aangegeven zit onder deze post ook de afdracht huurbeleid gemeente Apeldoorn van € 202.000. Daarnaast zijn er extra kosten geweest voor toiletartikelen ad € 47.000. Ook heeft een implementatie plaatsgevonden van een facilitair managementinformatiesysteem ad € 21.000.
3. De overige lasten zijn in 2023 € 431.000 hoger uitgekomen dan begroot. De hogere kosten betreffen onder andere licentiekosten ad € 125.000, projectkosten zoals NPO van € 170.000, projectkosten ten behoeve van de renovatie van school De Korenaar van € 50.000 en de kosten die de realisatie van het project vernieuwing van de website en het project PCBO Connected met zich meebrengt van € 56.000.
4. De financiële baten zijn in 2023 uitgekomen op € 431.540. Door de positieve renteontwikkelingen in 2023 heeft de rekening-courant die wordt aangehouden bij het ministerie van Financiën (schatkistbankieren) meer opgebracht dan in de begroting was voorzien.

Verklaring belangrijkste verschillen in resultaat 2023 en 2022

De belangrijkste verschillen tussen het resultaat van 2023 en dat van 2022 worden hieronder beschreven.

Baten:

1. Toename van de rijksbijdragen OCW met € 2.113.600, bestaande uit:

	Bedrag in Euro's
Vergoeding voor lumpsum	14.689.000
Groeibekostiging	-275.000
Bekostiging NPO	-1.877.000
Fusiegelden	6.000
Budget PAB	-6.455.000
Onderwijsachterstandenbeleid	151.000
Vrijwillige opheffing	-307.000
Bijzondere bekostiging begeleiding starters	
Materiele instandhouding	-4.450.000
Subsidie vrijrooster en basisvaardigheden	195.000
Overdachten uit Samenwerkingsverband Passend onderwijs	136.000
Gemeentelijke bijdrage educatie en nieuwkomers	425.000
Bijzondere bekostiging begeleiding starters	30.000
Subsidie Extra handen in de klas	-252.000
Overige subsidies	97.600
Totaal toename rijksbijdragen OCW	2.113.600

De forse toename van de lumpsum is te verklaren door de vereenvoudigde bekostiging vanaf 2023. Dat is ook zichtbaar bij ontbreken van het budget PAB en de Materiele instandhouding. Door de vereenvoudigde bekostiging zijn deze opgegaan in de lumpsum. Ook is de bekostiging NPO per juli 2023 beëindigd. Het resterende bedrag NPO kan nog tot juli 2025 worden besteed.

De desbetreffende subsidies zijn in de jaarrekening nader toegelicht.

Lasten:

1. De personeelslasten zijn in 2023 met in totaal € 2.510.000 toegenomen. De toename is te verklaren door extra kosten vanuit de cao-po 2022 en 2023 ad € 2.300.000 (inclusief eenmalige uitkeringen), geen premiebetaling participatiefonds ad € 222.000 in 2022 voor vijf maanden en een hogere inzet van fte ad € 200.000. Tevens zijn extra ontvangsten geweest voor uitkeringen WAZO € 200.000.

Het saldo aan voorzieningen ligt in 2023 € 85.000 hoger. Dit komt onder andere door stijging van de voorziening voor langdurig zieken en de voorziening voor WW kosten ad € 54.000. Die is vanaf 2023 in de jaarrekening opgenomen als gevolg van de vernieuwing van het Participatiefonds per augustus 2022, waarbij onderwijsorganisaties ongeveer 50 procent van de WW-lasten van een medewerker moeten dragen.

De kosten voor 'personeel niet in loondienst' zijn in vergelijking met 2022 licht gedaald door minder inzet van NPO-middelen en overige externe inhuur van personeel. De overige personeelskosten zijn gestegen ten opzichte van voorgaand boekjaar. Dit als gevolg van de WGA-premie die geen onderdeel meer uitmaakt van de lonen en salariskosten, omdat PCBO Apeldoorn medio 2023 over is gegaan naar eigen risicodragerschap voor de WGA. Die heeft zij verzekerd bij ASR. Deze premiekosten staan verantwoord onder de overige personeelskosten.

2. De afschrijvingskosten zijn in 2023 verder toegenomen (totaalbedrag € 86.000). Dit betreft onder meer afschrijvingen op duurzaamheidsinvesteringen en renovatie-investeringen. Daarnaast zijn enkele grote projecten eind 2022 geactiveerd, wat invloed heeft op de afschrijvingskosten in 2023 ten opzichte van 2022.
3. De huisvestingslasten zijn in 2023 toegenomen met € 788.000. De belangrijkste oorzaken:
 - a. De verbouw van het kantoorpand, een nieuw beheersysteem gebouwen en keuringen scholen voor in totaal € 230.000.
 - b. Een toename van de energiekosten van € 227.000.
 - c. Het feit dat de kosten van het huurbeleid die onder de inmiddels opgeheven stichting PCKO vielen, in 2022 onder de huisvestingslasten verantwoord staan. Vanaf 2023 vallen de kosten en opbrengsten van het huurbeleid volledig onder PCBO Apeldoorn.
4. De overige lasten zijn in vergelijking met het jaar 2022 met € 311.000 afgenomen. Hiervan komt een deel door minder bestedingen uit het NPO-budget. Ook waren in 2022 eenmalige projectkosten onder deze post verantwoord.
5. De financiële baten zijn in 2023 toegenomen met € 383.000. Dit is veroorzaakt door positieve renteontwikkelingen in 2023. De rekening-courant wordt aangehouden bij het ministerie van Financiën [schatkistbankieren].

De belangrijkste ontwikkelingen in de meerjarenbegroting

De cijfers van de meerjarenbegroting zijn gelijk aan de vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2028. De begroting is in basis gebaseerd op de leerlingaantallen en het bedrag per leerling dat de overheid toekent.

Daarnaast spelen de NPO-middelen een grote rol in met name de eerste jaren van de begroting 2024 t/m 2028. Voor het jaar 2024 is de besteding geraamd op ongeveer € 2 miljoen en voor 2025 op € 0,3 miljoen en in de meerjarenbegroting verwerkt. Deze inzet op NPO wordt gedekt uit de bestemmingsreserve NPO.

Het begrotingsjaar 2024 wordt afgesloten met een begrotingssaldo van € - 280.000. Dit begrotingssaldo is gedekt vanuit het Eigen Vermogen door een toevoeging van incidentele middelen in 2023.

Het reguliere begrotingssaldo voor het jaar 2025 en 2026 komt, na aftrek voor de bestedingen van de NPO-middelen, uit op resp. € - 125.000 en € - 37.000.

De afgelopen jaren zijn gedurende het jaar incidentele aanvullende financieringsbronnen beschikbaar gekomen, waardoor het exploitatieresultaat positief uitkwam aan het einde van het jaar. Voor 2024 is, behalve de NPO en de bekende en al ingezette subsidies, geen aanvullende financiering bekend.

Binnen PCBO Apeldoorn willen we de normale bedrijfsvoering in balans krijgen. Het begrotingstekort in de meerjarenbegroting zal daarom moeten worden omgebogen naar een begrotingsoverschot. Hiervoor is een ambitie in de begroting opgenomen waarbij de loonkosten in de jaren 2025 tot en met 2028 in evenwicht worden gebracht met de inkomsten. Om dit daadwerkelijk te verwezenlijken, zal hier enerzijds beleid voor gemaakt of aangepast moeten worden en anderzijds wordt sturen op euro's geïntensiveerd, waardoor sneller kan worden bijgestuurd.

	Realisatie vorig jaar 2022	Realisatie verslagjaar 2023	2024	2025	2026
ACTIVA					
VASTE ACITVA					
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	5.533.030	5.658.324	7.752.190	7.845.678	7.385.640
Financiële vaste activa	-	-	-	-	-
Totaal vaste activa	5.533.030	5.658.324	7.752.190	7.845.678	7.385.640
VLOTTENDE ACTIVA					
Vorraden	-	-	-	-	-
Vorderingen	251.499	662.279	300.000	300.000	300.000
Kortlopende effecten	-	-	-	-	-
Liquide middelen	13.589.518	13.032.208	8.238.255	7.654.266	7.952.388
Totaal vlottende activa	13.841.017	13.694.487	8.538.255	7.954.266	8.252.388
TOTAAL ACTIVA	19.374.047	19.352.811	16.290.445	15.799.974	15.638.028
PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	5.999.624	7.041.778	6.653.428	6.528.174	6.491.229
Bestemmingsreserves	5.831.017	5.565.211	2.912.017	2.646.800	2.646.799
Overige reserves en fondsen	-	-	-	-	-
Totaal eigen vermogen	11.830.641	12.606.989	9.565.445	9.174.974	9.138.028
VOORZIENINGEN	863.440	948.107	925.000	925.000	900.000
LANGLOPENDE SCHULDEN	-	-	-	-	-
KORTLOPENDE SCHULDEN	6.679.966	5.797.715	5.800.000	5.700.000	5.600.000
TOTAAL PASSIVA	19.374.047	19.352.811	16.290.445	15.799.974	15.638.028

Balans in meerjarig perspectief

De balans voor de periode 2024 t/m 2026 is gebaseerd op de meerjarenbegroting zoals hiervoor gepresenteerd.

De belangrijkste mutaties in de balansposten in 2023 ten opzichte van 2022

De post vorderingen is gestegen. Oorzaken zijn een gestegen post openstaande debiteuren voor educatie en nieuwkomers bij Stichting Leerplein en een vordering met betrekking tot bouwprojecten.

De liquide middelen zijn in 2023 gedaald. Dit komt vooral door eigen investeringen in schoolgebouwen als gevolg van onderhoud en verduurzaming. Daarnaast zijn er uitgaven gedaan voor huisvesting schoolgebouwen waarvoor in 2023 nog geen voorschot is ontvangen. Dit betreft de nieuwbouw van schoolgebouw Sjofar.

In de balans per 31 december 2023 daalden de bestemmingsreserves ten opzichte van 2022. Deze daling komt voort uit de bestemmingsreserve nog te betalen pensioenlasten die in 2023 volledig is vrijgevallen.

De kortlopende schulden laten ten opzichte van 2022 een daling zien van ongeveer € 1 miljoen, door met name minder schulden aan crediteuren en een vordering op de gemeente in verband met voorgeschoten kosten huisvestingvoorzieningen. Deze waren in 2022 onder overige kortlopende schulden verwerkt. We hadden meer aan voorschotten ontvangen dan dat er uitgaven waren geweest.

De belangrijkste toekomstige ontwikkelingen in de meerjarenbalans

Onze meerjarenbalans laat de komende jaren vanaf 2025 een consistent beeld zien. De boekwaarde van de materiële vaste activa lopen in de komende jaren op door uitvoering van de geplande investeringen in renovatie (groot onderhoud), enkele duurzaamheidsinvesteringen en bouwkundige aanpassingen in schoolgebouwen. De financiering hiervan uit eigen middelen leidt tot een stijging van de vaste activa en een afname van de liquide middelen.

De liquide middelen dalen de komende jaren fors. Dit komt vooral door de ontvangen NPO-gelden die zijn toegekend in de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 en waarvan de besteding voor een groot deel in de jaren 2024 en 2025 plaatsvindt. Daarnaast hebben de geplande investeringsuitgaven in onderhoud en duurzaamheid een grote impact op de liquide middelen

We verwachten dat de uitgaven vanuit de voorzieningen voor jubileumuitkeringen en langdurig zieken de komende jaren vrijwel gelijk zullen blijven. Voor de voorziening uitstroombaten NPO ad € 175.000 zijn de uitgaven vooral afhankelijk van de omvang van uitstroom van het personeel dat is benoemd op NPO-middelen en de uiteindelijk daarna verschuldigde kosten van werkloosheid.

De belangrijkste toekomstige investeringen en ontwikkelingen in kasstromen en financiering

De stijging van activa in 2024 wordt nagenoeg volledig veroorzaakt door de uitvoering van het reguliere onderhoud en bouwkundige aanpassingen, renovatie en duurzaamheidsinvesteringen. Deze investeringen worden uit eigen middelen gefinancierd.

Voor de jaren 2025 en 2026 worden vooralsnog geen grote uitbreidingsinvesteringen verwacht.

De uitgaven voor groot onderhoud worden sinds het boekjaar 2019 op de balans geactiveerd en daarover wordt afgeschreven. Ook in de toekomst wordt deze methodiek voor de verwerking van groot onderhoud schoolgebouwen gecontinueerd.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Vordering ministerie van OCW

Per 1 januari 2023 is de bekostiging van het primair onderwijs na wetswijziging vereenvoudigd. Daarmee is de bekostigingssystematiek gewijzigd.

Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een groot materieel probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een [school]jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek ongeveer 93% voor het schooljaar 2022/23. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met ongeveer 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor PCBO Apeldoorn neer op ruim € 1,7 miljoen.

De minister stelt zich op het standpunt dat dit materieel grote probleem voor het schoolbestuur slechts “een boekhoud-technische correctie [is] aangezien de totale bekostiging van het Rijk naar scholen niet wijzigt door de vereenvoudiging”. De overgang van een oude naar een nieuwe bekostigingssystematiek is echter niet louter een papieren exercitie; de keuzes die daarbij worden gemaakt hebben werkelijk een negatief effect op het onderwijsproces. De keuze van de minister om de schoolbesturen in 2022 fors minder bekostiging toe te kennen heeft reële consequenties. Ook binnen PCBO Apeldoorn moeten beleidskeuzes worden gemaakt om haar weerstandsvermogen op middellange termijn op peil te houden. Vandaar dat PCBO Apeldoorn samen met circa 230 schoolbesturen, juridisch begeleid door advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, gezamenlijk bezwaar hebben gemaakt tegen de beschikkingen voor de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. De financiële belangen en de relevante juridische vragen n.a.v. de beslissing op bezwaar van de minister zijn het volgens ons waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom is, gezamenlijk met ruim 220 schoolbesturen, een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland ingesteld tegen de beslissing op bezwaar van de minister. Op het moment van dit schrijven loopt deze beroepsprocedure nog. Een uitspraak wordt verwacht in de eerste helft van 2024.

Voorzichtigheidshalve is het bedrag van de korting niet als vordering op de balans per 31 december 2022 opgenomen.

3.3 FINANCIËLE POSITIE

De inspectie van het onderwijs heeft in 2020 een nieuwe set kengetallen voor risico-indicatoren ter detectie van het risico voor financiële continuïteit gepubliceerd. De signaleringswaarde bij liquiditeit is afhankelijk van de omvang van een schoolbestuur, PCBO Apeldoorn valt onder de categorie 'groot', door het totaal aan baten van meer dan € 12.000.000.

Naast de kengetallen en signaleringswaarden voor het toezicht op de financiële continuïteit, heeft de Inspectie van het Onderwijs ook een signaleringswaarde ontwikkeld voor toezicht op publiek eigen vermogen. Deze geeft een indicatie hoeveel eigen vermogen een onderwijsinstelling redelijkerwijs maximaal nodig heeft voor een gezonde bedrijfsvoering.

In onderstaande tabel staan de kengetallen voor PCBO Apeldoorn van vorig jaar, het verslagjaar 2023 en de toekomstige jaren conform de meerjarenbegroting 2024 – 2028 weergegeven

Kengetal	Realisatie vorig jaar 2022	Realisatie verslagjaar 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Signalering
Solvabiliteit 2	0,66	0,71	0,64	0,64	0,64	Ondergrens: < 0,3
Weerstandsvermogen	29,0%	28,5%	23%	22,4%	22,5%	Ondergrens: < 5%
Liquiditeit	2,07	2,41	1,47	1,4	1,47	Ondergrens: <0,75
Rentabiliteit	1%	1,8%	-0,7%	-0,3%	0,1%	Afhankelijk van reservepositie schoolbestuur
Indicatie reservepositie (per einde verslagjaar)	8,4%	8,7%	-2,2%	-4,5%	-6,2%	Bovengrens: > 0

In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat de financiële positie van PCBO Apeldoorn licht is verbeterd ten opzichte van 2022.

De kengetallen lichten wij hierna als volgt toe.

Solvabiliteit 2

De solvabiliteit daalt in 2024 als gevolg van de inzet van de al ontvangen NPO-middelen. Vanaf 2024 blijft de solvabiliteit stabiel. De solvabiliteit blijft ruim boven de ondergrens van 0,3.

Weerstandsvermogen [financieringsfunctie]

Het weerstandsvermogen (eigen vermogen/totale baten) ligt tot en met 2023 hoger dan in de daaropvolgende jaren doordat verhoudingsgewijs de totale baten hoger liggen dan het eigen vermogen. Dit effect is vooral toe te schrijven aan de extra bekostiging NPO, waarvan de baten volledig in de jaren 2021 t/m 2023 zijn verantwoord, maar de uitgaven in de jaren t/m 2025 worden ingezet.

Liquiditeit

De liquiditeitspositie laat een afname zien in de jaren t/m 2026 als gevolg van de besteding van de NPO-middelen, maar ook de negatieve begrotingssaldo's en de extra geplande investeringen in gebouwonderhoud en duurzaamheid van schoolgebouwen in de komende jaren.

Rentabiliteit

De rentabiliteit voor de reguliere exploitatie (exclusief NPO-uitgaven) loopt de komende jaren terug tot 0,0, overeenkomstig de uitkomsten van de meerjarenbegrotingsrekening (toegroeien naar begrotingsevenwicht).

Indicatie reservepositie publiek eigen vermogen

De reservepositie is berekend conform de door de inspectie van het onderwijs in 2020 geformuleerde uitgangspunten voor "het detecteren van mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen". Bij de gehanteerde methode wordt rekening gehouden met de hoeveelheid te financieren materiële vaste activa op de balans en een risicobuffer. Bij de materiële vaste activa verdisconteert de formule speciaal de gebouwen als besturen die in eigendom hebben. Bij de risicobuffer is nadrukkelijk rekening gehouden met de omvang van de onderwijsinstellingen en het daarop gebaseerde percentage van de totale baten.

De tabel laat zien dat er eind 2024 geen sprake meer zou zijn van bovenmatig eigen vermogen. De terugloop is ook hier weer te verklaren door het tijdelijk effect van de ontvangen NPO-bekostiging en besteding ervan in de jaren 2021 t/m 2025. Daarnaast nemen de cumulatieve investeringen (en daarmee de afschrijvingskosten) vanuit onderhoud steeds verder toe. Dit houdt verband met de keuze om vanaf 2019 onderhoud te activeren en af te schrijven. Het punt waarop de maximale investeringslast is bereikt, zal naar verwachting in de periode 2031 tot 2036 liggen.

Bij de bepaling van de indicatie reservepositie is geen rekening gehouden met het private eigen vermogen van ruim € 2,7 miljoen.

Ten aanzien van de interpretatie van dit kengetal past de volgende kanttekening:

Voor de uitvoering van het wettelijk toezicht hanteert de inspectie kengetallen om daarmee risico's omtrent de bedrijfsvoering van besturen te signaleren. Het kengetal 'reservepositie publiek eigen vermogen' is aanvullend ontwikkeld om daarmee de eventuele bovenmatigheid van de reservepositie te detecteren en vervolgens hierover met besturen het gesprek aan te gaan omdat de reservepositie afhankelijk is van specifieke risicofactoren per bestuur. Uiteindelijk was het de bedoeling om bij aanwezigheid van bovenmatig vermogen te komen tot een plan van aanpak voor de besteding van het bovenmatig deel van het vermogen aan het onderwijs en hiervoor een handhavingstraject per 1 januari 2024 in te laten gaan.

Het kengetal is ontwikkeld voor de gehele onderwijssector, dus van po tot wo. Omdat het economisch eigendom van de schoolgebouwen in de sector po – anders dan in de andere sectoren – bij de gemeenten ligt, is het onderdeel voor de gebouwen in de berekeningsformule veelal van ondergeschikte betekenis. Bij PCBO Apeldoorn zien we daarentegen het tegenovergestelde, maar dat komt doordat een belangrijk deel van de investeringen een direct gevolg zijn van de gemaakte keuze om onderhoudsuitgaven te activeren en af te schrijven en de duurzaamheidsinvesteringen met een relatief korte afschrijvingstermijn. Bij de totstandkoming van dit kengetal was er nog nauwelijks sprake van het stelsel zoals PCBO Apeldoorn dat nu toepast en er meer is gedacht vanuit benodigd vermogen voor de vervanging van een compleet gebouw. Bij doorrekening op basis van de methodiek van de inspectie zien we vanaf 2024 een uitkomst die lager dan 0 is, waarbij geen sprake meer is van bovenmatig eigen vermogen.

4. VERSLAG INTERN TOEZICHT

4.1 SAMENSTELLING INTERN TOEZICHT

Naam	Functie	Nevenfuncties betaald/onbetaald	Zittingstermijn
Mevr. C.E. Krist - Spit	Bestuurder Stichting Portuur 1/1/22 tot 1/8/22 Portuur is de fusie organisatie van Staring College en Assink Lyceum	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn (tot 31 mei 2023) • Voorzitter onderwijskwaliteitscommissie van de RvT van PCBO Apeldoorn (tot 31 mei 2023) 	Afgetreden na 2 zittingstermijnen
Dhr. J.D.G. van der Molen	College van Bestuur Portuur – per 1 okt 2022	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn (termijn beëindigd per 1 februari 2023 wegens gezondheidsredenen) • Lid auditcommissie van de RvT van PCBO Apeldoorn (per 1 september 2022) • Lid Toezichthoudend Bestuur Wilhelmina Basisschool Doetinchem (per 1 mei 2022) • Lid remuneratiecommissie van het TB van Wilhelmina Basisschool Doetinchem (per 1 mei 2022) • Bestuursvoorzitter Vrienden van Sa-Net Woonzorg Doetinchem (per 1 november 2021) 	Afgetreden binnen 1e zittingstermijn
Dhr. Prof. Dr. B.J. ter Weel	<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen directeur SEO Economisch Onderzoek in Amsterdam • Hoogleraar economie Universiteit van Amsterdam 	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn tot 28 februari 2018. Vanaf 1 maart 2018 voorzitter Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn (einde termijn 1 mei 2023) • Lid van de onderwijskwaliteitscommissie van PCBO (einde termijn 1 mei 2023) • Voorzitter remuneratiecommissie van PCBO (einde termijn 1 mei 2023) • Lid Maatschappelijk Impact Team (betaald) (per 1 september 2022) • Bestuurslid Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde (onbetaald) • Co-editor De Economist (onbetaald) • Kroonlid Sociaal Economische Raad (SER) (betaald) • Lid Raad van Advies Instituut voor informatierecht (onbetaald) • Mededirecteur bij de KHMW (Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen) (onbetaald) • Lid Onafhankelijke Beoordelingscommissie, Nationaal Programma Groningen (bezoldigd) • Lid Wetenschappelijke Adviesraad, Kenniscentrum Arbeidsmigranten (onbezoldigd) • Comité van Aanbeveling, Nederlandse Economen Dag (onbezoldigd) • Research fellow (onbetaald) van: <ul style="list-style-type: none"> - Tinbergen Instituut, Amsterdam - Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Universiteit Maastricht - Uni-Merit, Universiteit Maastricht - SKOPE, Oxford University - Institute of Labour Economics, Bonn 	Afgetreden na 2 zittingstermijnen

Dhr. R.E. van der Pot	CFO HPI-Group BV	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn • Voorzitter auditcommissie PCBO Apeldoorn 	1e zittingstermijn, herkiesbaar oktober 2024
Mw. Drs. M.J. Stam	Directeur Dienst Bestuurszaken en Informatiemanagement en Secretaris College van Bestuur Saxion	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn • Lid onderwijscommissie PCBO Apeldoorn • Voorzitter remuneratiecommissie PCBO Apeldoorn 	1e zittingstermijn, herkiesbaar oktober 2024
Dhr. G. Boeve	Interim-manager en adviseur, als associé verbonden aan WagenaarHoes	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn, tevens lid remuneratiecommissie • Voorzitter van Horus, Nederlandse Branchevereniging voor Wettelijk Vertegenwoordigers • Voorzitter Raad van Toezicht Jeugdbescherming Overijssel, tevens lid remuneratiecommissie 	1e zittingstermijn, herkiesbaar maart 2027
Mevr. P. Satter	Lid College van Bestuur Christelijke Onderwijs Groep Vallei & Gelderland Midden	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn (per 28 november 2023) • Lid Auditcommissie PCBO (per 28 november 2023) 	1e zittingstermijn, herkiesbaar november 2028
Dhr. T.J. van der Leij	Rector-bestuurder Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en omgeving (KWC)	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht PCBO Apeldoorn (per 1 maart 2023) • Lid commissie maatschappelijke agenda van Verus (onbetaald) • Lid van het bestuur van het Samenwerkingsverband Rivierenland (SWV) (onbetaald) • Lid van de stuurgroep Opleidingschool Rivierenland (OSR) (onbetaald) • Lid van het bestuur van de stichting HUB Rivierenland (een samenwerkingsplatform van gemeente Culemborg, bedrijfsleven en onderwijs) (onbetaald) • Lid van de stuurgroep Wetenschapsoriëntatie Nederland (WON) 	1e zittingstermijn, herkiesbaar maart 2027

4.2 HOE HET TOEZICHT IS VORMGEGEVEN

Toezichthouden doe je namens de samenleving. Die van de stichting, met alle scholen, leraren en leerlingen en hun ouders, maar als je het ruimer bekijkt ook namens de samenleving als geheel. Wat is de rol van PCBO Apeldoorn in het geheel van de Apeldoornse samenleving? Dragen wij op een goede manier bij aan de (identiteits)ontwikkeling van duizenden kinderen? Als raad van toezicht staan wij voor die brede visie op toezichthouden. We willen ons niet alleen bezighouden met cijfers en ander materiaal dat ons wordt aangereikt, maar leggen ons oor breder te luister en zijn aanspreekbaar op onze rolname.

Dat klinkt mooi, maar hoe brengen we dit in de praktijk? Dat doen we onder andere door werkbezoeken te brengen aan onze scholen. Het lukt niet om ze allemaal elk jaar te bezoeken, maar elk bezoek is een verrijking van onze kennis en helpt ons een beeld te vormen hoe het met onze scholen, leraren en leerlingen gaat. We zijn alle bezochte scholen erkentelijk voor de ontvangst in 2023. Daarnaast hebben we als Raad van Toezicht ontmoetingen met de medezeggenschap, het bestuursbureau en met directeuren. Heel concreet hebben we vanwege het vertrek van bestuurders gesprekken gevoerd met de GMR, een afvaardiging van directeuren en met medewerkers van het bestuursbureau. Dat leverde waardevolle inzichten op.

2023 was ook wel een bewogen jaar. Maar liefst drie nieuwe leden zijn toegetreden tot onze raad.

Onze Raad van Toezicht bestaat nu uit:

- Gert Boeve, voorzitter en lid van de werkgeverscommissie;
- Monique Stam, voorzitter van de werkgeverscommissie en lid van de onderwijs- en kwaliteitscommissie;
- Pauline Satter, lid van de auditcommissie;
- René van der Pot, voorzitter van de auditcommissie financiën en vastgoed;
- Thijs Jan van der Leij, voorzitter van de onderwijs- en kwaliteitscommissie.

In 2023 namen we afscheid van voorzitter Bas ter Weel, Carlien Krist en Gert Jan van der Molen.

We zijn hen erkentelijk voor hun bijdrage aan PCBO Apeldoorn.

Als Raad van Toezicht kregen we, onverwachts, ook te maken met bestuurswisselingen. Zowel Jan Boomsma als Esther Kopmels hebben in 2023 PCBO Apeldoorn verlaten om elders een vervolg te geven aan hun carrière. Hen van harte gegund, vanzelfsprekend, maar ook een aderlating voor PCBO Apeldoorn.

Gelukkig hebben we in 2023 in de persoon van Kitty ten Napel een fijne opvolger gevonden voor de functie van lid College van Bestuur. Ook is in 2023 de heer Bas Nix bereid gevonden om voor enkele maanden als interim-bestuurder het college te completeren. Eind 2023 is de werving opgestart voor een nieuwe voorzitter van het College van Bestuur. Inmiddels is deze positie per 1 mei 2024 ingevuld.

We willen vanaf deze plaats Jan en zeker Esther bedanken voor hun grote inzet voor PCBO Apeldoorn.

Dan toch wat cijfers:

De Raad van Toezicht (RvT) van PCBO Apeldoorn heeft in 2023 zeven keer vergaderd. Een van deze vergaderingen is besteed aan de zelfevaluatie van de RvT in relatie met het College van Bestuur (CvB). Van de zelfevaluatie is een verslag gemaakt en verbeterpunten zijn vastgesteld en doorgevoerd.

Daarnaast zijn de verschillende commissies (remuneratie, audit en kwaliteit) afzonderlijk bijeengekomen en hebben stukken met het CvB besproken en voorbereid voor bespreking in de RvT.

De RvT heeft steeds eerst vergaderd zonder het CvB. Vervolgens is in het bijzijn van het College van Bestuur de agenda gevolgd. Op deze manier wordt de scheiding tussen bestuur en toezicht ook in de praktijk bij PCBO Apeldoorn vormgegeven.

De RvT heeft in 2023 de jaarlijks terugkerende documenten goedgekeurd, waaronder de begroting 2023 en de jaarrekening 2022. Ook zijn de liquiditeitsbegroting 2023, de meerjarenbegroting 2023-2027 en het strategisch beleidsplan 2024-2028 goedgekeurd.

5. JAARREKENING 2023

5.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2023 (NA RESULTAATBESTEMMING)

	31-12-2023		31-12-2022	
	€	€	€	€
ACTIVA				
VASTE ACITVA				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en terreinen	1.208.678		1.263.481	
Renovatie	864.998		467.893	
investeringen duurzaamheid	777.371		871.344	
Inventaris en apparatuur	2.807.277		2.930.312	
Totaal materiële vaste activa		5.658.324		5.533.030
Financiële vaste activa				
Totaal vaste activa		5.658.324		5.533.030
VLOTTENDE ACITVA				
Vorderingen				
Overige vorderingen	662.279		251.499	
Totaal		662.279		251.499
Liquide middelen		13.032.208		13.589.518
Totaal vlottende activa		13.694.487		13.841.017
TOTAAL ACTIVA		19.352.811		19.374.047

	31-12-2023		31-12-2022	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	7.041.778		5.999.624	
Bestemmingsreserve privaat	2.696.047		2.746.883	
Bestemmingsreserve npo	2.869.164		2.717.218	
Bestemmingsreserve pensioenlasten	-		366.916	
Totaal eigen vermogen		12.606.989		11.830.641
Voorzieningen				
Jubileumuitkeringen	454.046		441.123	
Langdurig zieken	264.009		246.970	
Voorziening ww kosten	54.705		-	
Uitstroomkosten NPO	175.347		175.347	
Totaal voorzieningen		948.107		863.440
Kortlopende schulden				
Crediteuren	793.478		1.662.666	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.631.722		1.488.246	
Schulden terzake van pensioenen	444.840		397.476	
Overige kortlopende schulden	773.776		1.517.075	
Vakantiegelden en toelagen personeel	1.251.670		1.164.076	
Overlopende passiva	902.228		450.427	
Totaal kortlopende schulden		5.797.715		6.679.966
TOTAAL PASSIVA		19.352.811		19.374.047

5.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
BATEN			
Rijksbijdragen	42.534.135	39.924.242	40.420.541
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	587.343	320.715	160.252
Overige baten	729.574	324.719	221.155
Totaal baten	43.851.052	40.569.676	40.801.948
LASTEN			
Personeelslasten	36.096.542	35.295.192	33.585.829
Afschrijvingen	833.647	840.787	746.927
Huisvestingslasten	3.199.124	2.522.805	2.410.479
Overige lasten	3.376.931	2.945.062	3.688.403
Totaal lasten	43.506.244	41.603.846	40.431.638
SALDO BATEN EN LASTEN	344.808	-1.034.170	370.310
Financiële baten en lasten	431.540	81.000	34.982
Nettoresultaat	776.348	-953.170	405.292

5.3 KASSTROOMOVERZICHT 2023

	2023		2022	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat (saldo baten en lasten)		344.808		370.309
Aanpassingen voor:				
- afschrijvingen	833.647		746.927	
- mutaties voorzieningen	84.667		116.675	
		918.314		863.602
Veranderingen in vlottende middelen:				
- vorderingen	-2410.780		2.537.701	
- schulden	-1.070.388		1.890.767	
		-1.293.032		4.428.468
<i>Subtotaal</i>		-29.910		5.662.379
Ontvangen interest	431.540		47.762	
Waardeveranderingen en opbrengsten financiële				
Vaste activa en effecten	-		-12.780	
Betaalde interest	-		-	
Buitengewoon resultaat	-		-	
		431.540		34.982
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		401.630		5.697.362
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	-958.939		-986.162	
Desinvesteringen materiële vaste activa	-		-	
Overige investeringen in financiële vaste activa	-		-	
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten		-958.939		-986.162
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen	-		-	
Aflossing langlopende schulden	-		-	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-		-
Mutatie liquide middelen		-557.309		4.711.200
Stand liquide middelen per 31 december 2022		13.589.518		8.878.320
Stand liquide middelen per 31 december 2023		13.032.208		13.589.518
Mutatie liquide middelen		-557.310		4.711.198

5.4 GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Stichting PCBO Apeldoorn is statutair gevestigd te Apeldoorn en is in het handelsregister van de Kamer van Koophandel en ingeschreven onder nummer 40103035.

Algemeen

De grondslagen voor de inrichting van de jaarrekening zijn gebaseerd op de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Deze regeling geldt voor alle door het Rijk bekostigde onderwijsinstellingen. Als uitgangspunt gelden de inrichtingsvereisten van titel 9 boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Specifiek is de Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen van toepassing.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire leden van het College van Bestuur, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Gebouwen en terreinen

Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de Stichting en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen. De overige gebouwen worden afgeschreven op basis van 2,5% van de aanschafwaarde. Eigen investeringen in schoolgebouwen die zijn geïnvesteerd uit private middelen, worden afgeschreven op basis van een afschrijvingspercentage van 10%. Uitgaven voor planmatig groot onderhoud/renovatie worden op de balans geactiveerd en afgeschreven. Uitgaven tot € 5.000 worden niet geactiveerd. De aldus aangemerkte bedrijfsmiddelen worden afgeschreven op basis van een afschrijvingspercentage van 5% tot 16,6%. Alle overige uitgaven voor onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

Inventaris en apparatuur

De inventaris en apparatuur van het bureau van de Stichting worden afgeschreven op basis van een afschrijvingspercentage van 10% tot 33,3% van de aanschafwaarde. Bedrijfsmiddelen met een aanschafwaarde tot € 1.500 worden niet geactiveerd.

Schoolmeubilair wordt afgeschreven op basis van een afschrijvingspercentage van 5% tot 12,5% van de aanschafwaarde.

De ICT-apparatuur wordt afgeschreven op basis van een afschrijvingspercentage van 12,5% tot 33,3% van de aanschafwaarde.

De ICT-infrastructuur wordt afgeschreven op basis van een afschrijvingspercentage van 12,5% tot 33,3% van de aanschafwaarde.

Bedrijfsmiddelen schoolmeubilair, ICT-apparatuur en ICT-infrastructuur met een aanschafwaarde tot € 1.500 worden niet geactiveerd.

Diverse activa worden afgeschreven op basis van een afschrijvingspercentage van 20% van de aanschafwaarde.

De waarde van leermethodes en meerjarig methodisch lesmateriaal zijn niet in de balans opgenomen. De uitgaven worden rechtstreeks ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Financiële vaste activa

Voor de bepaling van de waarde wordt per balansdatum de methode van individuele waardering toegepast.

Vlottende activa

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een eventuele noodzakelijk geachte voorziening voor risico van oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt onderscheiden in publiek en privaat eigen vermogen. Tot het publiek eigen vermogen behoren de algemene reserve en de bestemmingsreserves publiek. Het privaat eigen vermogen bestaat uit de bestemmingsreserves privaat.

Algemene reserve

De algemene reserve is gevormd door de overschotten van de staat van baten en lasten. Jaarlijks wordt het exploitatieresultaat, verminderd met de toevoegingen aan bestemmingsreserves en vermeerderd met onttrekkingen aan bestemmingsreserves, toegevoegd, c.q. onttrokken.

Bestemmingsreserves privaat

De bestemmingsreserves privaat zijn gevormd uit privaatrechtelijke middelen en activiteiten. Het exploitatiesaldo uit privaatrechtelijke activiteiten dat per boekjaar afzonderlijk wordt bepaald, wordt aan de bestemmingsreserves toegevoegd c.q. onttrokken, tenzij op basis van een bestuursbesluit anders is besloten.

Voorzieningen

Pensioenen

PCBO Apeldoorn heeft voor haar werknemers de pensioenregeling ondergebracht bij het pensioenfonds ABP (de pensioenuitvoerder). Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen welke afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. PCBO Apeldoorn heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij ABP, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. In de staat van baten en lasten is een pensioenlast opgenomen die gelijk is aan de in het boekjaar verschuldigde premie, rekening houdend met achterstand in premiebetaling. In de balans zijn de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord. Ultimo 2022 was de dekkingsgraad van het ABP 110,9%. De dekkingsgraad op 31 december 2023 is 110,5%. De beleidsdekkingsgraad van de overheid eist een dekking van 104,2%. Hiermee voldoet de beleidsdekkingsgraad aan de minimale eisen.

Herstelplan:

Volgens de wet moeten pensioenfondsen een herstelplan indienen wanneer de beleidsdekkingsgraad te laag is. Deze beleidsdekkingsgraad van ABP had eind 2022 minimaal 129,2% moeten zijn, maar was 118,6%. Daarom moest ABP een herstelplan indienen bij De Nederlandsche Bank (DNB). In dit herstelplan geeft ABP aan hoe zij vanaf 2022, binnen 10 jaren naar het vereiste niveau groeit. DNB heeft het herstelplan inmiddels goedgekeurd.

Uitgestelde beloningen

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden. De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Langdurig Zieken

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is dit jaar een voorziening opgenomen voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend of geheel niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

WW kosten

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is er een voorziening opgenomen voor op balansdatum bestaande verplichting van de werkloosheidskosten die schoolbesturen zelf moeten dragen.

Uitstroombelastingen NPO

Hiervoor is een voorziening opgenomen voor op balansdatum bestaande verplichting voor eventuele toekomstige werkloosheidskosten.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen de vooruit ontvangen bedragen die aan de opvolgende periode worden toegerekend, en/of nog te betalen bedragen, voor zover deze niet onder de overige kortlopende schulden zijn opgenomen.

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het desbetreffende verslagjaar waarop deze betrekking hebben. Het verslagjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten. Ingeval er van de ontvangen vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule een deel is afgezonderd waarvan de besteding is vastgelegd in een concreet bestedingsplan, wordt dat deel opgenomen onder de overlopende passiva.

Geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekening clausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige exploitatiesubsidies

Overige exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen/waarin de opbrengsten zijn gedeerd/waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Bepaling van het nettoresultaat

De staat van baten en lasten is samengevoegd tot het niveau bevoegd gezag, en omvat derhalve zowel de exploitatieresultaten van alle onder de stichting ressorterende scholen alsmede de stichtingsbaten en -lasten (privaatrechtelijke activiteiten).

Het nettoresultaat is in het eigen vermogen in de balans verwerkt op basis van (het voorstel voor) de bestemming van het nettoresultaat.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

5.5 TOELICHTING OP DE BALANS

MATERIËLE VASTE ACTIVA				
De boekwaarde van de materiële vaste activa muteerde in het verslagjaar als volgt:				
	Gebouwen en terreinen	Inventaris en Apparatuur	Activa in uitvoering	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2023				
Aanschafprijs	3.391.888	6.344.099	-	9.735.987
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	789.169	3.413.789	-	4.202.958
Boekwaarde	2.602.719	2.930.310	-	5.533.029
Mutaties in de boekwaarde				
Investeringen	471.116	380.327	107.496	958.939
Desinvesteringen aanschafwaarde	-	-	-	-
Desinvesteringen afschrijvingen	-	-	-	-
Afschrijvingen	222.786	610.857	-	833.643
Saldo mutaties	248.330	-230.530	107.496	125.296
Stand per 31 december 2023				
Aanschafprijs	3.863.004	6.724.426	107.496	10.694.926
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	1.011.955	4.024.646	-	5.036.601
Boekwaarde 31 december 2023	2.851.049	2.699.780	107.496	5.658.325

De afschrijvingspercentages zijn als volgt:

- Gebouw Jean Monnetpark 2,5%
- Eigen investering schoolgebouw PCBO De Diamant Het Rooster 10%
- Renovatie 5% - 16,6%
- Duurzaamheid 10%
- Inventaris kantoor 10% - 20%
- Schoolmeubilair 5% - 12,5%
- ICT-apparatuur 12,5% - 20%
- ICT-infrastructuur 12,5% - 33,3%
- Diverse activa 20%

Vanaf het boekjaar 2019 zijn de kosten van renovatie en groot onderhoud aan schoolgebouwen en terreinen op de balans geactiveerd en wordt hierop afgeschreven. In voorgaande boekjaren zijn deze kosten verwerkt in de staat van baten en lasten.

De activa in uitvoering betreffen werkzaamheden aan schoolgebouw Korenaar en schoolgebouw Beemte. Deze zullen later worden geactiveerd.

De waarde voor de onroerende zaakbelasting van het kantoorgebouw Jean Monnetpark 27 bedraagt € 510.000 [peildatum 1 januari 2023]. De verzekerde waarde voor de gebouwenverzekering bedraagt € 2.097.500 [peildatum 1 januari 2024].

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen

De verwachte resterende looptijd van de kortlopende vorderingen is korter dan 12 maanden.

De specificatie van de vorderingen is als volgt:

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Ministerie van OCW		
Rijksvergoeding personeel	-	-
Overige subsidies	-	-
Totaal Ministerie OCW	-	-
Overige vorderingen		
Personeel		
Salariskosten intensieve taalklassen	216.212	95.660
Overige		
Rekening-courant PCKO	-	22.291
Banktegoeden vermogensbeheer	-	-
Overige vorderingen	446.067	133.548
Totaal overige vorderingen	662.279	251.499
Totaal vorderingen	662.279	251.499

LIQUIDE MIDDELEN

De specificatie van de liquide middelen is als volgt:

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Kasmiddelen	162	192
Totaal kasmiddelen	162	192
Tegoeden op bank- en girorekeningen		
Bankrekeningen scholen	151.602	124.054
Min.fin schatkist	12.877.134	13.461.962
Totaal tegoeden op bank- en girorekeningen	13.028.736	13.586.016
Deposito's en spaartegoeden		
Spaartegoeden direct opvraagbaar	3.310	3.310
Totaal deposito's en spaartegoeden	3.310	3.310
Totaal liquide middelen	13.032.208	13.589.518

5.6 PASSIVA

EIGEN VERMOGEN				
Het eigen vermogen muteerde in het verslagjaar als volgt:				
	Stand per 31-12-2022	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2023
	€	€	€	€
Algemene reserve	5.999.624	1.039.110	-	7.041.778
Bestemmingsreserve privaat	2.746.883	-50.836	-	2.696.047
Bestemmingsreserve NPO	2.717.218	154.990	-	2.869.164
Bestemmingsreserve pensioenlasten	366.916	-366.916	-	-
Totaal eigen vermogen	11.830.641	776.348	-	12.606.989

Het exploitatiesaldo over het jaar 2023 ad € 776.348 is overeenkomstig het besluit van het College van Bestuur verwerkt in de balans per ultimo het verslagjaar door een dotatie aan het eigen vermogen.

De onttrekking aan de algemene bestemmingsreserve privaat ad € 50.836 is gelijk aan het exploitatiesaldo dat is berekend volgens de afzonderlijke staat van baten en lasten van de Stichting (privaatrechtelijke activiteiten) die is opgenomen in de bijlage behorende bij deze jaarrekening.

De toevoeging aan de bestemmingsreserve NPO ad € 154.990 betreft de in het boekjaar 2023 ontvangen bekostiging voor NPO minus de bestedingen van deze middelen in het jaar 2023. De termijn voor de bestedingen is in 2022 verlengd met 2 jaar tot 31 juli 2025.

De volledige bestemmingsreserve pensioenlasten is aangewend ter dekking van de extra pensioenlasten 2022, als gevolg van de CAO verhoging in 2022.

VOORZIENINGEN	
Jubilea	
De opgenomen voorziening betreft de toekomstige kosten van jubilea aan het personeel (25 en 40-jarig ambtsjubileum) ingevolge de CAO. De voorziening is berekend per medewerker op de contante waarde tegen een disconteringsvoet van 2,5% en de geschatte blijfkans.	
De voorziening muteert in het verslagjaar als volgt:	
	31-12-2023
	€
Stand per 1 januari 2023	441.123
Onttrekkingen	-40.306
Dotaties	53.229
Stand per 31 december 2023	454.046
De stand van de voorziening is naar looptijd:	
Kortlopend (< 1 jaar)	52.997
Langlopend (> 1 jaar)	401.049
Stand per 31 december 2023	454.046

Langdurig zieken

De voorziening muteert in het verslagjaar als volgt:

31-12-2023	
	€
Stand per 1 januari 2023	246.970
Onttrekkingen	-120.074
Dotaties	137.113
Stand per 31 december 2023	264.009
De stand van de voorziening is naar looptijd:	
Kortlopend (< 1 jaar)	67.704
Langlopend (> 1 jaar)	196.305
Stand per 31 december 2023	264.009

Voorziening uitstroomkosten NPO

De voorziening muteert in het verslagjaar als volgt:

31-12-2023	
	€
Stand per 1 januari 2023	175.347
Onttrekkingen	-175.347
Dotaties	175.347
Stand per 31 december 2023	175.347
De stand van de voorziening is naar looptijd:	
Kortlopend (< 1 jaar)	175.347
Langlopend (> 1 jaar)	0
Stand per 31 december 2023	175.347

Voorziening ww kosten

De voorziening muteert in het verslagjaar als volgt:

	31-12-2023
	€
Stand per 1 januari 2023	-
Onttrekkingen	-
Dotaties	54.705
Stand per 31 december 2023	54.705
De stand van de voorziening is naar looptijd:	
Kortlopend (< 1 jaar)	25.262
Langlopend (> 1 jaar)	29.442
Stand per 31 december 2023	54.704
Totaal voorzieningen per 31 december 2023	948.107
De stand van de voorziening is naar looptijd:	
Kortlopend (< 1 jaar)	309.572
Langlopend (> 1 jaar)	638.535
Totaal voorzieningen per 31 december 2023	948.107

KORTLOPENDE SCHULDEN

De kortlopende schulden worden naar verwachting in het boekjaar 2024 afgewikkeld.
De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Crediteuren		
Nog te betalen exploitatiefacturen en huisvestingskosten schoolgebouwen	793.478	1.662.666
Totaal crediteuren	793.478	1.662.666

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonbelasting/premie volksverzekeringen	1.574.375	1.480.543
Overige premies	57.347	7.702
Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	1.631.722	1.488.245

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Schulden terzake van pensioenen		
ABP, pensioenpremies	444.840	397.476
Totaal schulden terzake van pensioenen	444.840	397.476

	€	€
Overige kortlopende schulden		
Gemeente Apeldoorn		
- vergoedingen voor huisvestingsvoorzieningen	-	1.063.973
- gebruiksvergoedingen schoolgebouwen	-	44.367
Netto salarissen	14.370	14.314
Bijdrage onderwijsachterstanden	207.408	207.408
Rekening-Courant Gong	188.135	
Overige	363.863	187.013
Totaal overige kortlopende schulden	773.776	1.517.075

Vakantiegelden en toelagen personeel		
Vakantiegelden personeel	1.154.206	1.059.913
Aanspraken bindingstoelagen	97.464	104.162
Totaal vakantiegelden en toelagen personeel	1.251.670	1.164.075

OVERLOPENDE PASSIVA		
	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Vooruit ontvangen subsidies OCW niet geormerkt:		
Subsidie doorstroomprogramma's po/vo	113.666	32.500
Subsidie rap flank	11.250	-
Subsidie peutergroepen	65.080	-
Subsidie basisvaardigheden	209.599	-
Subsidie impuls bewegingsonderwijs	-	18.077
Subsidie zij-instroom	90.806	44.662
Subsidie EHK	-	246.600
Overige overlopende passiva:		
Accountants- en administratiekosten	22.700	22.700
Swv passend onderwijs	298.140	-
Overige kosten	90.987	85.887
Totaal overlopende passiva	902.228	450.426
Totaal kortlopende schulden	5.797.714	6.679.963

5.7 VERBONDEN PARTIJEN EN MODEL G VERANTWOORDING SUBSIDIES

G1 Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt.

Omschrijving	Toewijzing		De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond
	Kenmerk	Datum	Status *
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2022-2023	1277680-1	22-08-2022	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2022-2023	1277872-1	22-08-2022	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2022-2023	1277880-1	22-08-2022	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2022-2023	1277881-1	22-08-2022	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2022-2023	1277894-1	22-08-2022	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2022-2023	1277898-1	22-08-2022	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2022-2023	1277906-1	22-08-2022	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2023-2024	1349672-1	22-08-2023	onderhanden
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2023-2024	1349700-1	22-08-2023	onderhanden
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2023-2024	1349722-1	22-08-2023	onderhanden
Regeling lerarenbeurs voor scholing, schooljaar 2023-2024	1349709-1	22-08-2023	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2021	1122923-01	22-02-2021	ja
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2021	1180610-01	20-10-2021	ja
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2021	1180609-01	20-10-2021	ja
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2021	1180612-01	20-10-2021	ja
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2022	1253443-01	20-05-2022	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2022	1282038-1	20-10-2022	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2022	1282013-1	20-10-2022	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2022	1282037-1	20-10-2022	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2022	1322194-1	21-03-2023	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2023	1322216-1	21-03-2023	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2023	1350840-1	22-08-2023	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2023	1350818-1	22-08-2023	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2023	1355967-1	22-10-2023	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2023	1356016-1	22-10-2023	onderhanden
Regeling subsidie zij-instroom, jaar 2023	1355989-1	22-10-2023	onderhanden

Omschrijving	Toewijzing		De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond
	Kenmerk	Datum	Status *
Subsidieregeling innovatie bewegingsonderwijs, jaar 2022-2023	IIB220124	17-11-2022	onderhanden
Subsidieregeling doorstroomprogramma's po-vo voor gelijke kansen, jaar 2022-2023	DPOVO22176	08-08-2022	onderhanden
Subsidieregeling doorstroomprogramma's po-vo voor gelijke kansen, jaar 2022-2023	DPOVO23283	03-08-2023	onderhanden
Subsidie regeling Vrijroosteren leraren fase IV 2023-2024	VRL23053	28-06-2023	onderhanden
Subsidie Basisvaardigheden 2023-2025	VBV23-PO-3908	31-05-2023	onderhanden
Subsidie Basisvaardigheden 2023-2025	VBV23-PO-2593	31-05-2023	onderhanden
Subsidie Basisvaardigheden 2023-2025	VBV23-PO-1770	31-05-2023	onderhanden
Subsidie Basisvaardigheden 2023-2025	VBV23-PO-3763	31-05-2023	onderhanden
Subsidie Basisvaardigheden 2023-2025	VBV23-PO-3988	31-05-2023	onderhanden

* **onderhanden = de subsidie loopt nog conform de subsidieverplichtingen**
ja = de subsidie is afgerond conform subsidieverplichtingen
nee = de subsidie is afgerond in strijd met de subsidieverplichtingen

G2A. Subsidies die uitsluitend mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt, aflopend per ultimo verslagjaar
Geen

G2A. Subsidies die uitsluitend mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt, doorlopend tot in een volgend verslagjaar
Geen

5.8 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Vordering ministerie van OCW

Per 1 januari 2023 is de bekostiging van het primair onderwijs na wetswijziging vereenvoudigd. Daarmee is de bekostigingssystematiek gewijzigd.

Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een groot materieel probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een [school]jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek circa 93% voor het schooljaar 2022/23. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met circa 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor PCBO Apeldoorn neer op € 1.754.000.

De minister stelt zich op het standpunt dat dit materieel grote probleem voor het schoolbestuur slechts "een boekhoud-technische correctie [is] aangezien de totale bekostiging van het Rijk naar scholen niet wijzigt door de vereenvoudiging". De overgang van een oude naar een nieuwe bekostigingssystematiek is echter niet louter een papieren exercitie; de keuzes die daarbij worden gemaakt hebben werkelijk een negatief effect op het onderwijsproces. De keuze van de minister om de schoolbesturen in 2022 fors minder bekostiging toe te kennen heeft reële consequenties. Ook binnen PCBO Apeldoorn moeten beleidskeuzes worden gemaakt om haar weerstandsvermogen op middellange termijn op peil te houden.

Vandaar dat ons schoolbestuur samen met circa 230 schoolbesturen, juridisch begeleid door advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, gezamenlijk bezwaar hebben gemaakt tegen de beschikkingen voor de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. De financiële belangen en de relevante juridische vragen n.a.v. de beslissing op bezwaar van de minister zijn het volgens ons waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk met ruim 220 schoolbesturen een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland in te stellen tegen de beslissing op bezwaar van de minister. Op het moment van dit schrijven loopt deze beroepsprocedure nog. Een uitspraak wordt verwacht in de eerste helft van 2024.

Voorzichtigheidshalve is het bedrag van de korting niet als vordering op de balans per 31 december 2022 en 31 december 2023 opgenomen.

Verplichtingen BAPO-verlof

Bij besluit van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 22 september 2010 is in de Regeling jaarverslaggeving Onderwijs (RJO) vastgelegd dat het niet is toegestaan een voorziening voor verplichtingen ingevolge de regeling Bevordering Arbeidsparticipatie Ouderen (BAPO) te vormen. Overeenkomstig dit besluit zijn de lasten van het BAPO-verlof in aanmerking genomen in de periode waarover deze lasten zijn verschuldigd en dienovereenkomstig in de staat van baten en lasten verwerkt onder de personeelslasten.

Operational leaseovereenkomsten

Ten aanzien van digitale afdruksystemen voor de scholen en het bureau van de Stichting is na een gehouden Europese aanbestedingsprocedure een meerjarige Operational leaseovereenkomst afgesloten. De ingangsdatum van de overeenkomst is 1 september 2017 met een vaste looptijd van 5 jaar met tweemaal een optie tot 1 jaar verlenging (5+1+1). In 2022 is de overeengekomen optie uitgeoefend door verlenging van de overeenkomst met 2 jaar tot 1 september 2024. De financiële verplichting bedraagt ongeveer € 82.000 op jaarbasis.

5.9 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Algemene toelichting

De staat van baten en lasten is samengevoegd tot het niveau bevoegd gezag en omvat derhalve zowel de exploitatieresultaten van alle onder de stichting ressorterende scholen alsmede de privaatrechtelijke activiteiten (stichtingsbaten en –lasten).

De afzonderlijke posten worden als volgt toegelicht:

BATEN			
Rijksbijdragen			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
(Normatieve) rijksbijdrage OCW	40.963.280	39.425.141	39.460.480
Overige subsidies OCW	497.218	192.576	301.342
Doorbetalingen Rijksbijdragen	1.073.637	306.525	658.719
Totaal Rijksbijdragen OCW	42.534.135	39.924.242	40.420.541

De (normatieve) rijksbijdrage OCW bestaat uit de volgende vergoedingen voor personeel en materiële instandhouding:

	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Vergoedingen voor personele en materiële kosten	37.059.922	35.738.968	22.370.416
Groeibekostiging personeel	-	-	275.490
Bekostiging NPO	2.272.965	2.147.249	4.150.789
Samenvoeging (fusiegelden)	113.272	94.650	107.428
Vrijwillige opheffing	-	-	306.959
Budget voor Personeels- en arbeidsmarktbeleid	-	-	6.455.285
Onderwijsachterstandenbeleid	957.754	911.356	807.028
Vergoeding voor materiële instandhouding	-	-	4.457.863
Bijzondere bekostiging begeleiding starters	559.368	532.918	529.222
Regeling Prestatiebox PO	-	-	-
Totaal (normatieve) rijksbijdrage OCW	40.963.280	39.425.141	39.460.480

De specificatie van de overige subsidies OCW luidt als volgt:			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Niet geormerkt			
Subsidie voor studieverlof (lerarenbeurs)	55.490	0	44.410
Subsidie zij-instroom	137.694	60.000	35.338
Eerste opvang asielzoekerskinderen en vreemdelingen	69.254	32.576	182.434
Overige subsidie	234.780	100.000	39.161
Totaal overige subsidies OCW	497.218	192.576	301.342

Het betreft middelen die op projectmatige basis zijn ingezet.

Doorbetalingen rijksbijdragen			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Vergoeding Samenwerkingsverband passend onderwijs	772.884	810.000	636.177
Zorgmiddelen leerlingen cluster 1 en 2	23.125	-	18.500
Extra handen in de klas	277.628	-	530.260
Totaal doorbetalingen rijksbijdragen	1.073.637	810.000	1.184.937

Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Niet geormerkt			
Intensieve taalklassen	206.488	232.000	160.252
Eerste opvang klas	380.855	88.715	-
Totaal	587.343	320.715	160.252

Overige baten			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Overige:			
Overige vergoedingen	163.476	187.500	221.156
Totaal overige baten	163.476	187.500	221.156

(Normatieve) rijksbijdrage OCW

De totaalsom van de (normatieve) rijksbijdragen is in 2023 toegenomen met 3,81% tot € 40,9 miljoen.

De forse toename van de lumpsum is te verklaren door de vereenvoudigde bekostiging die vanaf 2023 is gegaan. Dat is ook zichtbaar bij ontbreken van het budget PAB en de Materiele instandhouding. Door de vereenvoudigde bekostiging zijn deze opgegaan in de lumpsum. Tevens is de bekostiging NPO per juli 2023 beëindigd. Het resterende bedrag NPO kan nog tot juli 2025 worden besteed.

De bekostiging voor onderwijsachterstandenbeleid is in 2023 nog wat toegenomen.

De vergoeding voor materiële instandhouding is met ingang 1 januari 2023 opgegaan in de reguliere bekostiging scholen.

Sinds 2021 bestaat de subsidie Bijzondere bekostiging begeleiding starters. Deze regeling is bedoeld voor professionalisering en begeleiding van startende leraren en schoolleiders.

Overige subsidies OCW

De overige subsidies OCW zijn met € 196.000 toegenomen. Het verschil is te verklaren door meer subsidiebatens vrijroosteren leraren en basisvaardigheden in 2023.

De subsidie voor studieverlof (lerarenbeurs) betreft het aan het boekjaar toe te rekenen gedeelte van de voor de schooljaren 2022-2023 en 2023-2024 ontvangen subsidiegelden. Overeenkomstig de subsidievoorwaarden is de subsidie besteed ten behoeve van vervanging van leraren tijdens studieverlof.

In 2023 is ten behoeve van enkele zij-instromers opnieuw gebruik gemaakt van subsidieregelingen.

De bekostiging voor eerste opvang van asielzoekerskinderen en overige vreemdelingen is een aanvulling voor leerlingen die de eerste 2 jaar in Nederland verblijven. In 2023 is er een afname aangezien de regeling die tijdelijk verlengd was het afgelopen jaar en weer naar 2 jaren is terug gebracht i.p.v. 4 jaar. Van de ontvangen extra bekostiging was tot 1 augustus 2022 het merendeel bestemd voor de Eerste Opvang Klassen die waren ondergebracht bij PCBO Emmaschool. Deze zijn nu ondergebracht bij de Vlinderschool.

Doorbetalingen rijksbijdragen

De doorbetalingen rijksbijdragen waren in 2023 lager als gevolg van een afrekening van de vergoeding voor Extra handen in de klas ad € 277.628 in verband met de beëindiging van dit traject in 2022. Tevens hogere overdrachten uit het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs.

De overdrachten van middelen vanuit het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs bestaan uit middelen voor lichte ondersteuning op basis van een bedrag per leerling, extra ondersteuningsmiddelen voor zorgleerlingen die de scholen als individuele arrangementen aanvragen en overige middelen voor projecten.

In 2023 zijn de overdrachten voor extra ondersteuning met € 52.000 toegenomen. De overdrachten voor lichte ondersteuning zijn met ingang van het jaar 2023 € 92 per leerling. Tevens is er in 2023 een bedrag van € 17.000 ontvangen voor stimulering van onderwijs aan meerbegaafde leerlingen.

De baten zijn verantwoord conform de beschikkingen die het samenwerkingsverband heeft afgegeven. De middelen voor lichte ondersteuning en extra ondersteuning zijn op schoolniveau besteed.

De zorgmiddelen leerlingen cluster 1 en 2 (slechtziende en slechthorende leerlingen) zijn in het kader van passend onderwijs overgedragen door Koninklijke Visio en Stichting Kentalis Onderwijs.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

De intensieve taalklassen maken onderdeel uit van het gemeentelijke onderwijskansenbeleid. Dit is een gezamenlijk initiatief van de gemeente Apeldoorn en de drie grote schoolbesturen.

Overige lasten

Onder de overige vergoedingen zijn onder meer ontvangen opleidingsvergoedingen, detacheringen en overige diverse opbrengsten verantwoord.

LASTEN			
Personeels lasten			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Lonen en salarissen			
Brutolonen en salarissen	27.391.755	24.884.846	25.281.850
Sociale lasten	2.573.746	2.874.171	2.263.682
Pensioenpremies	3.831.703	3.998.206	3.511.555
Totaal lonen en salarissen	33.797.204	31.757.223	31.057.087
Overige personele lasten			
Dotaties personele voorzieningen	71.744	25.000	136.417
Personeel niet in loondienst	1.624.910	1.195.139	1.745.746
Overig	1.168.806	2.597.912	1.015.312
Totaal personele lasten	2.865.460	3.818.051	2.897.475
Uitkeringen	-566.122	-280.082	-368.733
Totaal uitkeringen	-566.122	-280.082	-368.733
Totaal personeelslasten	36.096.542	35.295.192	33.585.829

Afschrijvingen op materiële vaste activa			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Kantoorgebouw	38.803	42.600	38.803
Schoolgebouw PCBO De Diamant in het Rooster	16.000	16.000	16.000
Renovatie	74.011	48.487	48.496
Duurzaamheid	93.974	93.969	52.906
Inventaris en apparatuur kantoorgebouw	-	-	-
Schoolmeubilair	132.866	123.033	123.348
ICT-apparatuur en -infrastructuur	432.892	488.040	439.212
Diverse activa	45.101	28.658	28.162
Totaal afschrijvingen	833.647	840.787	746.927

Huisvestingslasten			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Huur	250.080	263.800	70.307
Onderhoud	714.524	468.440	486.309
Energie en water	682.568	616.215	455.355
Schoonmaakkosten	865.100	882.650	932.786
Heffingen	57.895	56.000	56.147
Overige huisvestingslasten	628.957	235.700	409.574
Totaal huisvestingslasten	3.199.124	2.522.805	2.410.479

Overige lasten			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Administratie- en beheerslasten	973.704	860.670	1.101.093
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	1.856.129	1.678.399	2.108.216
Overige	547.098	405.993	479.094
Totaal overige lasten	3.376.931	2.945.062	3.688.403

Financiële baten			
	2023	Begroting 2023	2022
	€	€	€
Rentebaten	431.540	81.000	47.762
Waardeveranderingen financiële vaste activa en effecten	-	-	-
Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten	-	-	-12.780
rentelasten	-	-	-
Totaal financiële baten	431.540	81.000	34.982

Personeelslasten

Het totaal aantal personeel nam in 2023 met FTE 6,3 toe tot in totaal FTE 396,0.

De toename is vooral te verklaren door inzet van formatie Ondersteunend onderwijzend personeel. Functie leraar-ondersteuner 3 FTE en onderwijsassistent 3 FTE. Het ziekteverzuim daalde in 2023 naar gemiddeld 4,25% tegenover van 6,81% in 2022, dit komt overeen met de landelijke ontwikkelingen.

De kosten van de lonen en salarissen namen in 2023 fors toe met in totaal 9,0% tot € 33,7 miljoen. De toename is vooral te verklaren door de effecten van de nieuwe CAO-PO die voor 2022 en 2023 zijn afgesloten. Het betreft o.a. algehele loonsverhoging via een eenmalige uitkering van bruto € 1000 voor de schalen 1 tot en met 5, € 600 voor de schalen 6 tot en met 9 en € 350 voor overige werknemers en een loonstijging van 10% vanaf 1 juli 2023.

In het verslagjaar zijn de sociale lasten zijn gestegen. Dit is te verklaren door een premievoordeel in 2022 van € 222.000 doordat het Participatiefonds over de maanden augustus tot en met december 2022 tijdelijk geen premie heeft geheven.

De pensioenpremies zijn in 2023 gestegen. Deze extra stijging was in 2022 meegenomen als bestemmingsreserve.

De kosten voor personeel niet in loondienst zijn gedaald met € 120.000. De afname is vooral te verklaren door de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).

Onder de overige personeelskosten zijn de volgende kosten opgenomen: opleidingen/nascholing, begeleidingstrajecten, arbeidsomstandigheden/veiligheid (arbo), bedrijfsgezondheidszorg, werving en selectie en overige kosten. De kosten zijn in 2023 toegenomen, voornamelijk door kosten WGA-premie die geen onderdeel meer uitmaakt van de lonen en salariskosten omdat PCBO over is gegaan per 1 juli 2023 naar eigen risicodragerschap voor de WGA welke zij heeft herv verzekerd bij ASR.

De uitkeringen ad € 566.122 bestaan uit uitkeringen voor werknemers met zwangerschaps- of bevallingsverlof die van het UWV zijn ontvangen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

De afschrijvingslasten van het kantoorgebouw en inventaris/apparatuur betreffen de locatie aan het Jean Monnetpark 27 te Apeldoorn. Het gebouw wordt tevens gebruikt voor scholing/trainingen ten behoeve van de scholen.

De afschrijving op het schoolgebouw van PCBO De Diamant in het Rooster betreft een eigen investering in ruimtes voor kinderopvang, die is gefinancierd uit de private middelen. In 2016 is voor deze school nieuwbouw gerealiseerd waarbij tevens extra ruimtes voor kinderopvang zijn betrokken. Met de samenwerkingspartner voor kinderopvang is een langdurige samenwerking aangegaan.

De afschrijving renovatie betreft groot onderhoud van schoolgebouwen. Als gevolg van een doorgevoerde stelselwijziging met ingang van het boekjaar 2019 worden deze uitgaven geactiveerd op de balans en hierop afgeschreven.

De afschrijving in duurzaamheid zijn de investeringen in nieuw- of verbouw projecten. Deze afschrijvingen zullen tijdens de gebruiksduur van 10 jaar worden gecompenseerd door lagere energiekosten.

De afschrijving van schoolmeubilair is vrijwel gelijk gebleven. De aanschaffingen bestaan overwegend uit vervangingsinvesteringen.

De afschrijvingslasten van ICT-apparatuur en –infrastructuur zijn in 2023 nagenoeg gelijk gebleven gebleven.

Huisvestingslasten

De huur betreft het saldo van betaalde en ontvangen exploitatievergoedingen voor het gebruik van schoolgebouwen of onderwijsruimten die door de gemeente ter beschikking zijn gesteld en ruimtes in schoolgebouwen die door PCBO aan derden beschikbaar zijn gesteld. Tevens zijn de kosten van het huurbeleid Gemeente Apeldoorn in 2023 in deze verantwoord.

De kosten van onderhoud bestaan uit het regulier onderhoud aan gebouwen, terreinen, technische installaties, binnen- en buitenschilderwerk, dakreparaties, rioleringswerkzaamheden en overig binnen- en buitenonderhoud.

De kosten zijn inclusief de contracten voor energiebeheer en keuringen ingevolge wet- en regelgeving. De kosten zijn in 2023 hoger in vergelijking met het jaar 2022. Dit komt door werkzaamheden bestuursbureau ad € 80.000. Deze kosten worden gedekt uit het private reserve. Ook zijn er meer kosten uitgegeven voor beheer en onderhoud ten behoeve van installaties en keuringen ad € 143.000.

De kosten van energie en water zijn in vergelijking met de uitgaven over 2022 stuk hoger, dit is het gevolg van hogere prijzen en minder inkoop op vaste prijzen.

De schoonmaak van de gebouwen is uitbesteed aan een schoonmaakbedrijf op basis van een meerjarig contract. De kosten zijn in 2023 € 67.000 lager uitgekomen. De belangrijkste afname betreft het niet meer uitvoeren van een middag schoonmaak ronde op scholen.

De kosten van heffingen bestaan uit verontreinigingsheffing, waterschapslasten en rioolrechten.

De overige huisvestingslasten betreffen de kosten voor tuinonderhoud, beveiliging (inclusief alarmafhandelingen), afvoer/verwerking van afvalstoffen en sanitaire voorzieningen. De stijging is het gevolg van kosten huurbeleid Gemeente Apeldoorn. In 2022 vielen deze onder de inmiddels opgeheven stichting PCKO. Vanaf 2023 vallen deze kosten en opbrengsten volledig onder PCBO.

Overige lasten

In het jaar 2023 zijn de totale overige lasten gedaald ten opzichte van het vorige verslagjaar met in totaal € 311.000. Hiervan is in totaal € 170.000 het gevolg van minder bestedingen uit het NPO-budget. De overige kosten worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Onder de post administratie- en beheerslasten zijn opgenomen de kosten van administratie, kopieerkosten, telefonie/ internet, accountantskosten, vergaderkosten, contributie PO-Raad en besturenorganisatie, kosten extern adviseurs en overige bovenschoolse beheerslasten.

De kosten inventaris, apparatuur en leermiddelen bestaan uit uitgaven voor verbruiksmateriaal en toetsmateriaal van het onderwijsleerpakket, de kosten van vervanging van leermethodes, leerlingvolgsysteem, kosten ICT (digitale leermiddelen, licenties, contracten en kosten beheer), aanschaf van overige leermiddelen en onderhoud schoolmeubilair. In vergelijking met het jaar 2022 zijn de kosten van aanschaf leermiddelen gedaald als gevolg van de inzet van de bekostiging Nationaal Programma Onderwijs.

Onder de overige kosten vallen onder meer de kosten van medezeggenschap, representatie, marketing/communicatie, verzekeringen en overige school gebonden kosten en cultuureducatie. De kosten hiervan gestegen ten opzichte van het vorige verslagjaar als gevolg van extra kosten in 2023 voor PCBO Connected.

Financiële baten

De financiële baten zijn in 2023 toegenomen met € 383.000. Dit is veroorzaakt door positieve renteontwikkelingen in 2023. De rekening-courant wordt aangehouden bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

WNT-verantwoording 2023 Stichting Protestants Christelijk Basisonderwijs (Stichting PCBO)

De Wet Normering Topinkomens (WNT) is van toepassing op Stichting PCBO Apeldoorn.

Het voor Stichting PCBO toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 173.000. Dit betreft het bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse D.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bedragen x € 1	drs. E. Kopmels	drs. J. Boomsma	K. ten Napel - Vink
Functiegegevens	Bestuurder	Bestuurder	Bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01-2023 - 31-12-2023	01-01-2023 - 30-04-2023	01-06-2023 - 31-12-2023
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,992	0,900	1,000
Dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 151.027	€ 46.992	€ 63.983
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.465	€ 6.788	€ 9.816
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 173.492</i>	<i>€ 53.780</i>	<i>€ 73.798</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 171.616	€ 51.189	€ 101.430
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	€ 173.492	€ 53.780	€ 71.478

Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	€ 1.934. In de bezoldiging 2023 is € 5.347 aan vakantie-uitkering begrepen dat toeziet op 2022 en past binnen het bezoldigingsmaximum 2022. Er is daarom sprake van een geoorloofde overschrijding.	€ 2.591. In de bezoldiging 2023 is € 4.742 aan vakantie-uitkering begrepen dat toeziet op 2022 en past binnen het bezoldigingsmaximum 2022. Er is daarom sprake van een geoorloofde overschrijding.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2022			
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01-2022 - 31-12-2022	01-01-2022 - 31-12-2022	n.v.t.
Omvang dienstverband	0,95	0,90	n.v.t.
Dienstbetrekking	ja	ja	n.v.t.
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 130.811	€ 114.487	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 21.482	€ 19.964	n.v.t.
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 152.293</i>	<i>€ 134.451</i>	<i>n.v.t.</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 159.600	€ 151.200	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2022	€ 152.293	€ 134.451	

De honoraria van de accountant over 2023 en 2022 zijn als volgt:		
	2023	2022
	€	€
1. Controle van de jaarrekening	51.527	49.969
2. Overige controlewerkzaamheden	-	-
3. Fiscale advisering	-	-
4. Niet controlediensten	5.446	-
Totaal honorarium accountant	56.973	49.969

5.10 OVERIGE GEGEVENS

BESTEMMING VAN HET NETTORESULTAAT

Ten aanzien van de resultaatbestemming zijn er geen statutaire bepalingen.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

N.v.t.

5.11 STAAT VAN BATEN EN LASTEN VAN DE STICHTING OVER 2023

[private exploitatie]

BATEN			
	Exploitatie 2023	Begroting 2023	Exploitatie 2022
	€	€	€
Onroerend goed			
Huurwaarde kantoorpand	94.000	96.000	94.000
Huuropbrengst schoolgebouw De Diamant Het Rooster [eigen investering t.b.v. kinderopvang]	15.866	15.000	15.866
Financiële Baten			
Beleggingsopbrengsten	-	-	-
Totaal baten	109.866	111.000	109.866
LASTEN			
	Exploitatie 2023	Begroting 2023	Exploitatie 2022
	€	€	€
Onroerend goed			
Onderhoud gebouw	78.541	4.500	8.285
Verzekeringen en belastingen	6.103	7.000	6.000
Afschrijvingen kantoorpand en schoolgebouw	55.000	55.000	54.803
	139.644	66.500	69.088
Algemene kosten			
Afscheidsgeschenk groep 8 en overige kosten	21.058	24.500	21.493
Totaal lasten	160.702	91.000	90.581
Exploitatiesaldo	-50.836	20.000	19.285

[Normatieve] rijksbijdrage OCW

In 2023 is kantoor aan het Jean Monnet Park verbouwd. De kosten die hieraan verbonden zijn, zijn ten laste van de private exploitatie gebracht.

PCBO Apeldoorn

Jean Monnetpark 27, 7336 BA Apeldoorn

Telefoon: 055 - 522 44 77

E-mail: info@pcboapeldoorn.nl

Website: www.pcboapeldoorn.nl

PCBO
SAMEN JEZELF ZIJN